

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัย เรื่อง ความคิดเห็นของบุคลากรต่อการบริหารงานเพื่อป้องกันยาเสพติด
ในสถานศึกษา ที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 3 - 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย
เขต 2 ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้ คือ

1. การบริหารงาน
 - 1.1 ความหมายของการบริหารงาน
 - 1.2 กระบวนการบริหารงาน
2. แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับยาเสพติด
 - 2.1 ความหมายของยาเสพติด
 - 2.2 ประเภทของยาเสพติดให้โทษ
 - 2.3 สาเหตุของการติดยาเสพติด
 - 2.4 การสังเกตผู้ติดยาเสพติด
 - 2.5 โทษของยาเสพติด
3. การป้องกันยาเสพติด
 - 3.1 แนวทางป้องกัน
 - 3.2 ระดับการป้องกันยาเสพติด
 - 3.3 การแบ่งกลุ่มเป้าหมาย
4. ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับยาเสพติดในจังหวัดหนองคาย
 - 4.1 ข้อมูลเกี่ยวกับยาเสพติดในสถานศึกษา
 - 4.2 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับยาเสพติดในจังหวัดหนองคาย
5. บริบทของสถานศึกษาที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 3 - 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาหนองคาย เขต 2
 - 5.1 ข้อมูลพื้นฐาน
 - 5.2 ข้อมูลเกี่ยวกับยาเสพติด
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 6.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. การบริหารงาน

1.1 ความหมายของการบริหารงาน

สำหรับความหมายของการบริหารงานนั้น ได้มีนักวิชาการ และนักการศึกษากล่าวถึงไว้สอดคล้องกันดังนี้

จำรัส นองมาก (2544 : 93) กล่าวถึง การบริหารว่าหมายถึง การทำงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกับผู้อื่น การบริหารจำเป็นจะต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ ในการนำเอาทรัพยากร การบริหาร มาประกอบตามกระบวนการบริหาร เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ อย่างมีประสิทธิภาพ

สุวกิจ ศรีปัดดา (2545 : 7) กล่าวถึง ความหมายของการบริหารงานว่า หมายถึง การที่คนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ทำงานร่วมกันเพื่อให้สำเร็จบรรลุวัตถุประสงค์ โดยใช้ทรัพยากรการบริหาร อัน ได้แก่ คน เงิน สิ่งของ และการจัดการ

จักรกริช บุญเดช (2546 : 51) กล่าวถึง การบริหาร (Administration) ว่าหมายถึง กิจกรรมต่างๆ ที่บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ร่วมมือกันดำเนินการเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างรวมกัน การบริหารจึงต้องเกี่ยวข้องกับสิ่งต่อไปนี้ คือ

1. บุคคลตั้งแต่ 2 คน ขึ้นไป
2. ร่วมมือกันทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่าง
3. เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างรวมกัน โดยลักษณะสำคัญของการบริหาร มีดังนี้

ฝ่ายเดียว

1. มีวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมาย
2. มีหลักเกณฑ์ในการดำเนินงาน
3. มุ่งสร้างผลงานให้เกิดขึ้น
4. ประกอบด้วยองค์ประกอบหลายๆ ด้านรวมกัน
5. ความสำเร็จของงาน อยู่ที่การร่วมแรงร่วมใจของสมาชิก มิใช่แต่เพียงผู้บริหาร
6. มีผลกระทบในวงกว้าง
7. มีการใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผล
8. มีผู้นำกลุ่ม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547 : 10) ได้กล่าวถึง แนวคิดในการบริหารและการจัดการที่ดีเพื่อนำมาปรับใช้ในบริบทขององค์กรทางการศึกษาในประเด็นที่สำคัญ ดังนี้

1. การกำหนดจุดหมาย ผลที่คาดหวัง หรือภาพความสำเร็จของการบริหารและการจัดการที่ดี (Goal / Expected Output)
2. กระบวนการบริหารและการจัดการที่ดี (Process)
3. ทรัพยากรที่จำเป็นในการบริหารและการจัดการที่ดี (Input / Resource)
4. ระบบควบคุม (Feedback / Control System)
5. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารและการจัดการ

1.2 กระบวนการบริหารงาน

สำหรับกระบวนการบริหารงาน ได้มีนักวิชาการและนักการศึกษา กล่าวถึง ดังนี้ กูลิค (Luther Gulick, 1973 : 13) กำหนดหลักการบริหารไว้ 7 ประการ เรียกว่า POSDCoRB ซึ่งแต่ละขั้นตอนมีรายละเอียดสรุปได้ ดังนี้

1. การวางแผน (Planning) หมายถึง การจัดวางโครงการและแผนปฏิบัติการ รวมทั้ง วิธีปฏิบัติงานไว้ล่วงหน้า เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของงาน
2. การจัดหน่วยงาน (Organization) หมายถึง การกำหนดโครงสร้างอำนาจหน้าที่ การแบ่งส่วนงาน และการจัดสายงาน เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์
3. การจัดตัวบุคคล (Staffing) หมายถึง การบริหารงานด้านบุคคล ได้แก่ การจัดอัตราค่าจ้าง การสรรหา พัฒนาบุคลากร รวมทั้ง การเสริมสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดี
4. การอำนวยการ (Directing) หมายถึง การวินิจฉัยสั่งการ การควบคุมบังคับบัญชา และการควบคุมดูแลการปฏิบัติงานในฐานะที่ผู้บริหารเป็นหัวหน้าหน่วยงาน
5. การประสานงาน (Co - ordination) หมายถึง การประสานงานด้านต่างๆ ของหน่วยงาน เพื่อให้มีการร่วมมือประสานงานที่ดี และดำเนินไปสู่จุดหมายในทิศทางเดียวกัน
6. การรายงาน (Reporting) หมายถึง การรายงานผลการปฏิบัติงานของหน่วยงาน เพื่อให้ผู้บริหารและสมาชิกในหน่วยงาน ได้ทราบความเคลื่อนไหวและความคืบหน้าของกิจการอย่างสม่ำเสมอ
7. การงบประมาณ (Budgeting) หมายถึง การจัดทำงบประมาณ การจัดทำบัญชี การใช้จ่ายเงิน และการควบคุมตรวจสอบด้านการเงินและทรัพย์สิน

ฮาโรลด์ (Harold D. Koontz. 1998 : 72 - 74 ; อ้างถึงใน จักรกริช บุญเดช. 2546 : 80 - 81) ได้กำหนดกระบวนการบริหารไว้ 5 ประการ (POSDC) ดังนี้

1. การวางแผน (Planning) เป็นหน้าที่อันดับแรกที่มีความสำคัญมากสำหรับผู้บริหาร การวางแผนเป็นเรื่องเกี่ยวกับการกำหนดวัตถุประสงค์ นโยบาย โครงการ และวิธีการดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุผล ผู้บริหารต้องมีความสามารถในการพยากรณ์เหตุการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง และการวางแผนยังเป็นเรื่องเกี่ยวกับการตัดสินใจ กล่าวคือ เป็นการตกลงใจเลือกทาง เพื่อกำหนดนโยบายการผลิตหรือการตัดสินใจกำหนดวิธีปฏิบัติ เป็นต้น

2. การจัดองค์การ (Organizing) เป็นการจัดระบบและระเบียบการทำงานของ องค์การ เพราะในองค์การต้องมีคนจำนวนมากมาทำงานร่วมกัน ถ้าหากไม่มีการจัดระบบในการทำงาน จะส่งผลทำให้เกิดความสับสน และไม่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ การจัดระบบการทำงานนั้น จะต้องคำนึงถึงการประสานสัมพันธ์กัน ไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนกัน หรือหมายถึง การจัดแบ่งงานออกเป็นกลุ่มๆ กำหนดอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบ แต่ละกลุ่ม ไว้ให้แน่นอน และให้กิจกรรมต่าง ๆ ประสานสัมพันธ์กัน โดยมุ่งวัตถุประสงค์เป็นสำคัญ

3. การจัดคนเข้าทำงาน (Staffing) สำหรับขั้นตอนการจัดคนเข้าทำงาน ก็คือ การบริหารงานบุคคลนั่นเอง ทั้งนี้ การบริหารงานบุคคล ไม่ใช่สิ้นสุดเพียงการหาคนเข้าทำงาน ในองค์การเท่านั้น แต่ต้องทำต่อเนื่องไปจนกว่าบุคคลเหล่านั้นจะพ้นไปจากองค์การ ส่วนบุคคล ในองค์การ ก็ต้องมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เช่น มีการเลื่อนลด ปลด ย้าย ลาออก รวมทั้ง เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงนโยบาย วัตถุประสงค์ขององค์การ ก็จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงตำแหน่ง งาน ในหน้าที่ให้สัมพันธ์กันด้วย ดังนั้น การจัดคนเข้าทำงาน จึงรวมถึง การวางแผนกำลังคน การแสวงหาบุคคลเข้าทำงาน การคัดเลือกบุคคลที่เหมาะสม การแต่งตั้งและโยกย้าย การพัฒนา บุคลากร และการจัดการเกี่ยวกับผลประโยชน์ตอบแทน เป็นต้น

4. การอำนวยการ (Directing) หมายถึง การที่ผู้บริหาร สามารถบริหารงานของ องค์การอย่างถูกต้อง เหมาะสม และบรรลุเป้าหมาย เพราะเมื่อมีการวางแผน การจัดองค์การ และมีคนเข้ามาทำงานแล้ว ก็ยังไม่สามารถทำงานได้ เนื่องจาก ในการทำงานจริงๆ แล้ว ต้องมี การสั่งการหรืออำนวยการในการทำงาน ผู้บริหารที่ดี จะต้องสามารถกระตุ้นหรือจูงใจ เพื่อให้ ผู้ใต้บังคับบัญชา มีความกระตือรือร้นในการที่จะทำงานให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ ดังนั้น ผู้บริหาร ต้องมีความสามารถในการเป็นผู้นำ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ต้องทราบถึงทฤษฎีและเทคนิคเกี่ยวกับการ สื่อความ การจูงใจและการสร้างภาวะผู้นำ

5. การควบคุม (Controlling) หมายถึง การที่ผู้บริหารทำหน้าที่ตรวจดูงานที่ได้มอบหมายให้ผู้บังคับบัญชาปฏิบัติ ว่าได้ดำเนินไปถูกต้องตามขั้นตอนหรือไม่ ผลงานได้มาตรฐานเพียงใด และจะอย่างไรจึงจะทำให้งานนั้นสำเร็จตามเป้าหมาย ดังนั้น ผู้บริหารควรจะต้องได้รับการรายงานผลการปฏิบัติงานทุกขั้นตอน เพราะถ้าเกิดมีอะไรเปลี่ยนแปลงไปจากเป้าหมายที่ตั้งไว้ จะได้เข้าไปช่วยแก้ไขให้ทันเหตุการณ์ แต่การควบคุมงาน ไม่ได้หมายถึง แต่เพียงการตรวจตรา ดูแลการปฏิบัติงานของผู้บังคับบัญชาเท่านั้น แต่ยังหมายถึง การดูแลการให้คำแนะนำและช่วยเหลือ โดยการควบคุมนั้น ผู้บริหารจะต้องปฏิบัติต่อเนื่องกันไป

ศุวกิจ ศรีปัดดา (2545 : 7) กล่าวถึง ภารกิจของการบริหาร ว่าหมายถึง กิจกรรมที่ผู้บริหารจะต้องทำเพื่อให้งานบรรลุเป้าหมาย ภารกิจหรือหน้าที่ทางการบริหาร ได้แก่

1. การกำหนดนโยบาย คือ การกำหนดเป้าหมาย ทิศทาง และเทคนิควิธีการทำงาน ให้บรรลุผล นโยบายจึงเป็นทิศทางอย่างกว้าง ๆ ที่ผู้บริหารต้องกำหนดขึ้น ให้ผู้ร่วมงานเข้าใจร่วมกันและตรงกัน แล้วหาทางทำงานไปตามนโยบายนั้น ให้ถูกทิศทางและแนวปฏิบัติและจากนโยบายจะนำไปสู่การทำงานในขั้นตอนต่อไป

2. การวางแผน หมายถึง การเตรียมคาดการณ์ล่วงหน้าว่าจะทำอะไร ใครทำอย่างไร ทำเมื่อใด ทำที่ไหน ต้องใช้ทรัพยากรอะไรบ้างในการทำงานนั้นให้สำเร็จ การวางแผนเป็นกิจกรรมของการคิดและกำหนดแนวทางการทำงานก่อนจะลงมือทำงาน ผู้บริหารที่ดีจึงต้องรู้จักการวางแผน และทำงานเกิดความชำนาญ เพราะว่า การวางแผนเป็นการตัดสินใจในปัจจุบันที่ส่งผลกระทบต่ออนาคต

3. การจัดองค์การ หมายถึง การกำหนดความสัมพันธ์ของงานด้านต่าง ๆ ในหน่วยงาน การจัดองค์การ จึงเป็นการกำหนดโครงสร้างการบริหารงาน การจัดการกิจหน้าที่ของแต่ละตำแหน่งงานในองค์การ ให้ทำงานร่วมกันจนบรรลุผลสำเร็จ การจัดองค์การ จึงเป็นการจัดรูปแบบการประสานงาน ตลอดจน การจัดสรรทรัพยากรเพื่อสนับสนุนการทำงาน

4. การจัดคนเข้าทำงาน หมายถึง การพิจารณาคำเนิการให้ได้บุคคลมาลงสู่ตำแหน่งงานในองค์การที่ได้จัดไว้แล้ว กิจกรรมการจัดคนเข้าทำงานนั้น มีหลายกิจกรรม เช่น การวางแผนกำลังคน การสรรหา คัดเลือก กำหนดค่าตอบแทน การจัดสวัสดิการแก่พนักงาน การพัฒนาบุคคล การย้าย โอน เลื่อนตำแหน่ง การให้ทุน ให้โทษ ตลอดจน การให้ออกจากงาน

5. การอำนวยการ หมายถึง การกำกับดูแลคนทำงาน เพื่อให้ทำงานตามแผนได้แก่ การสั่งการ การมอบงาน การติดตามงาน และการใช้อำนาจในองค์การ ให้เกิดการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ กิจกรรมสำคัญอย่างยิ่งในการอำนวยการ คือ การสื่อสารในองค์การ การสร้าง

บรรยากาศในการทำงาน การสอนงาน และการจูงใจพนักงาน เป็นต้น และนอกจากนี้ ผู้บริหาร ต้องมีความชำนาญในการสั่งงาน ซึ่งต้องพิจารณาถึงสถานการณ์ เวลา ผู้รับคำสั่ง และทรัพยากร การบริหารด้วย

6. การควบคุม หมายถึง การติดตามวิธีการทำงาน ตรวจสอบกระบวนการ ทำงาน และผลงาน ให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ การควบคุมงาน จึงมีภารกิจ ดังนี้ คือ การกำหนด มาตรฐานของกระบวนการและผลงาน การติดตามดูผลงาน และการเปรียบเทียบผลงานกับ มาตรฐาน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547 : 10) สรุปองค์ประกอบของ กระบวนการบริหารงาน จากแนวคิดที่ได้มีนักการศึกษา กำหนดไว้ และได้รับการยอมรับ อย่างแพร่หลาย จากตารางที่ 1 ต่อไปนี้

ตารางที่ 1 องค์ประกอบของกระบวนการบริหาร จำแนกตามผู้กำหนด

องค์ประกอบ	ผู้กำหนด					
	Fayol	Gulick	Sears	AAsA	Gregg	Campbell
การวางแผน	*	*	*	*	*	
การจัดองค์การ	*	*	*		*	*
การบริหารงานบุคคล		*				
การอำนวยความสะดวก		*	*			
การประสานงาน	*	*	*	*	*	*
การรายงาน		*				
การงบประมาณ		*				
การบังคับบัญชา	*					
การควบคุมงาน	*		*			
การจัดสรรทรัพยากร				*		
การตัดสินใจ					*	*
การติดต่อสื่อสาร					*	
การใช้อิทธิพลหรือการจูงใจ				*	*	*
การประเมินผล				*	*	*

จากองค์ประกอบของกระบวนการบริหารงาน ที่นักการศึกษาหลายท่านกำหนดและให้ความสำคัญตรงกันมากที่สุด ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์การ และการประสานงาน ส่วนขั้นการใช้อิทธิพลหรือการจูงใจนั้น แม้จะมีผู้กำหนดไว้เพียง 3 ท่าน แต่เป็นขั้นตอนสำคัญและคล้ายคลึงกับขั้นตอนอื่นที่ใช้คำต่างออกไป เช่น การอำนาจการ การบังคับบัญชา สำหรับขั้นการประเมินผลก็เช่นกัน ถึงแม้จะมีผู้กำหนดเพียง 3 ท่าน ก็เป็นขั้นตอนสำคัญและคล้ายคลึงกับขั้นตอนอื่นที่ใช้คำต่างออกไป เช่น การรายงาน การควบคุมงาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2547 : 10)

จากการศึกษาความหมายของการบริหารงาน และกระบวนการบริหารงาน สรุปได้ว่าการบริหารงาน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานของกลุ่มบุคคล เพื่อร่วมมือกันพัฒนาคุณภาพของงานภายในหน่วยงาน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างรวมกัน โดยกระบวนการบริหารงานนั้น ได้มีนักการศึกษาและนักวิชาการ กล่าวถึงไว้ทั้งที่สอดคล้องและแตกต่างกันในรายละเอียด แต่เมื่อผู้วิจัย ได้สังเคราะห์แล้วเห็นว่า กระบวนการบริหารงานตามแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547 : 10) ซึ่งประกอบด้วย การดำเนินงาน 5 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน การจัดตั้งองค์การ การใช้อิทธิพลหรือการจูงใจ การประสานงาน และการประเมินผล เป็นขั้นตอนที่ครอบคลุมกระบวนการบริหารงานที่ได้มีผู้กล่าวถึงไว้ทั้งหมด และสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางการบริหารงานเพื่อป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษาได้ ดังนั้น จึงนำองค์ประกอบของกระบวนการบริหารงานทั้ง 5 ขั้นตอนดังกล่าว มากำหนดเป็นตัวแปรตามของกรอบแนวคิดการวิจัยในครั้งนี้ โดยในแต่ละองค์ประกอบหรือแต่ละขั้นตอนนั้น มีรายละเอียด ดังนี้

1.2.1 การวางแผน (Planning)

1) ความหมายของการวางแผน

เสนาะ ดิยาว (2543 : 83) ได้ให้ความหมายของการวางแผน ว่าหมายถึง กระบวนการในการกำหนดวัตถุประสงค์ และวิธีการว่าจะทำอย่างไรให้บรรลุวัตถุประสงค์นั้น หากกล่าวในแง่ของสถานการณ์ การวางแผนเป็นกระบวนการในการเผชิญกับความไม่แน่นอน โดยกำหนดการกระทำขึ้นล่วงหน้า เพื่อให้ได้ผลตามที่กำหนดไว้ การวางแผนจะเกี่ยวข้องกับ 2 อย่าง คือ จุดหมายปลายทางกับวิธีการ จุดหมายปลายทาง ก็คือ จะทำอะไร วิธีการ ก็คือ จะทำอย่างไร การวางแผนอาจเป็นเรื่องส่วนตัวหรือเรื่องที่เป็นทางการ เมื่อผู้บริหารมีความคิดที่จะหาวิธีทำงานให้สำเร็จตามเป้าหมาย ความคิดนั้นอาจเป็นการส่วนตัว คือ ไม่ได้เขียนไว้ และไม่ได้ขอความคิดเห็นจากคนอื่นในองค์การ การวางแผนเป็นการส่วนตัว อาจเป็นเรื่องของส่วนบุคคล

หรือขององค์การขนาดเล็ก การวางแผนส่วนตัวจะขาดความต่อเนื่อง ขาดข้อมูล แต่การวางแผนที่เป็นทางการเป็นเรื่องยุ่งยาก ซับซ้อน จะต้องเขียนวัตถุประสงค์และกำหนดวิธีการอย่างชัดเจน จะต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของคนในองค์การ ให้คนในองค์การยอมรับ อาศัยข้อมูลจำนวนมาก กำหนดระยะเวลา และอื่นๆ

สวากิจ ศรีปัดดา (2545 : 12) ให้ความหมายของการวางแผนว่าหมายถึง การเตรียมการล่วงหน้าว่าจะทำอะไร ใครทำ ทำอย่างไร ทำเมื่อใด ทำที่ไหน ต้องใช้ทรัพยากรอะไรบ้างในการทำงานนั้นให้สำเร็จ การวางแผนเป็นกิจกรรมของการคิด และกำหนดแนวทางการทำงานก่อนจะลงมือทำงาน ผู้บริหารที่ดีต้องรู้จักการวางแผน และทำได้จนเกิดความชำนาญเพราะว่า การวางแผนเป็นการตัดสินใจในปัจจุบันที่ส่งผลกระทบต่ออนาคต

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547 : 2) ได้กล่าวถึง ความหมายของการวางแผนว่า คือ งานอันดับแรกที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ในการทำหน้าที่ของนักบริหาร และประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของสมาชิกในองค์การทั้งหลาย จะเกิดขึ้นได้ ต่อเมื่อองค์การนั้น ใช้แผนต่าง ๆ เป็นเข็มทิศนำทาง หรือเป็นตัวกำหนดแนวทางไปสู่จุดหมายที่ต้องการ

2) ความสำคัญและประโยชน์ของการวางแผน

เสนาะ ดิยาวี (2543 : 83 - 84) กล่าวถึง ความสำคัญของการวางแผนว่า เพื่อลดความไม่แน่นอน หรือลดความเสี่ยงให้เหลือน้อยลงที่สุด หากสถานการณ์ต่าง ๆ ในโลกมีความแน่นอน ก็ไม่จำเป็นต้องมีการวางแผน คิดอยากจะทำอะไรก็ได้และก็ประสบความสำเร็จตามต้องการ แต่เป็นเพราะสถานการณ์ต่าง ๆ ไม่แน่นอนหรือมีความเสี่ยง จึงต้องมีการวางแผน เพราะการวางแผนทำให้รู้ทิศทางในการทำงาน เมื่อผู้ปฏิบัติงานรู้ทิศทางการทำงานก็จะสามารถประสานงานกัน รู้ว่าควรทำอะไรและทำอย่างไร จึงจะได้ผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ทำให้ลดความไม่แน่นอนลง สามารถคาดคะเนการเปลี่ยนแปลงอันอาจเกิดขึ้นทำให้สามารถปรับเปลี่ยนแนวทางการทำงานได้เหมาะสม ลดความเสียหาย ลดการซ้ำซ้อนกันของงานที่ทำ ทำให้รู้วิธีการและเป้าหมายของงาน มีความชัดเจนในงานที่ทำ รู้ว่ากิจกรรมใดควรทำก่อนหลังอย่างไร ทำให้รู้มาตรฐานในการควบคุมหน้าที่ขั้นสุดท้ายของการบริหาร คือ ควบคุมให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด กิจกรรมที่สำคัญของการควบคุมคือ มาตรฐานที่ใช้เปรียบเทียบกับการปฏิบัติที่เกิดขึ้น การวางแผนจึงกำหนดมาตรฐานได้แน่นอนชัดเจนว่าต้องให้ได้ผลงานอย่างไร โดยประโยชน์ของการวางแผน มีดังนี้ คือ

1. เพื่อปรับปรุงการปฏิบัติงานให้ดีขึ้น การปรับปรุงการปฏิบัติงานของฝ่ายบริหารและบุคลากรอย่างมีประสิทธิภาพ มีความสอดคล้องและสัมพันธ์กันอาจสรุปได้ 4 ประการ

คือ จะมุ่งไปในทางไหนจึงจะบรรลุเป้าหมายสูงสุด ควรจะทำอะไรก่อนหลังจึงจะได้ประโยชน์สูงสุด จัดสรรทรัพยากรอย่างไรจึงจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด และจะปรับตัวอย่างไรจึงจะสอดคล้องกับสถานการณ์และก่อให้เกิดผลดีที่สุด

2. ปรับปรุงการประสานงานให้ดีขึ้นภายในองค์กร ประกอบด้วย ระบบย่อยและกลุ่ม หลายระบบและหลายกลุ่ม ในแต่ละระบบและแต่ละกลุ่ม ต่างมีเป้าหมายของตัวเอง และต่างทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมายของตัวเอง การที่จะไม่ให้ระบบต่าง ๆ ขัดแย้งกัน ต้องอาศัยการวางแผนที่ดี จึงจะทำให้กิจกรรมต่าง ๆ ของแต่ละระบบ แต่ละกลุ่ม สอดรับกันได้ อย่างเหมาะสม โดยเป้าหมายในระดับสูงจะเป็นเสมือนจุดหมายปลายทาง (end) และเป้าหมายในระดับล่างเป็นเสมือนวิธีการ (mean)

3. ปรับปรุงการควบคุมให้ดีขึ้น โดยกิจกรรมของการควบคุม ก็คือการวัดผลการปฏิบัติงาน และแก้ไขการปฏิบัติงานให้ดีขึ้น ซึ่งการวางแผนจะช่วยทำให้การควบคุมมีประสิทธิภาพ เพราะการวางแผน จะต้องกำหนดเป้าหมายขึ้นมาก่อน นั่นก็คือ มาตรฐานที่ใช้วัดผลการปฏิบัติงาน หรือกำหนดว่าจะต้องทำอะไร ถ้าหากผลการปฏิบัติงานต่ำกว่ามาตรฐาน หรือสูงกว่ามาตรฐาน ก็ต้องมีการแก้ไข การวางแผนกับการควบคุม จึงจะต้องทำหน้าที่ร่วมกันอย่างใกล้ชิดในฐานะที่เป็นกระบวนการบริหาร ถ้าหากไม่มีระบบการควบคุมที่ดี การวางแผนก็ขาดการติดตามว่างานบรรลุเป้าหมายหรือไม่

4. ปรับปรุงการบริหารเวลาให้ดีขึ้น กล่าวคือ คนส่วนใหญ่ประสบความยากลำบากในการใช้เวลาให้เหมาะสมกับกิจกรรมที่ทำ โดยวิธีบริหารเวลาอย่างง่าย ๆ ก็คือ การกำหนดตารางเวลาไว้ในสมุดบันทึกหรือในปฏิทินเพื่อเตือนความจำว่าวันไหนต้องทำอะไร แต่ก็มีเหตุการณ์เกิดขึ้นบ่อย ๆ ที่ผู้บริหารใช้เวลาไปกับกิจกรรมหนึ่งมากเกินไป และในขณะที่อีกกิจกรรมหนึ่งน้อยเกินไป หรือล้มเลิกกิจกรรมบางอย่าง การบริหารเวลาจึงถือเป็น ส่วนสำคัญในการวางแผน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547 : 12) ได้กล่าวถึงความสำคัญและประโยชน์ของการวางแผนต่อองค์กรไว้ สรุปได้ดังต่อไปนี้ คือ การวางแผนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง (Change oriented) มีการทำงานอย่างเป็นระบบ (Systems oriented) มุ่งสู่อนาคตอย่างมีทิศทาง (Future direction oriented) บรรลุสิ่งที่พึงประสงค์ (Goal oriented) สร้างคุณภาพ (Quality oriented) เกิดการริเริ่มพัฒนา (Innovative and development oriented) และสร้างความสามานฉันท์ (Cohesion oriented)

3) กระบวนการวางแผน

เสนาะ ดิยาวี (2543 : 88) กล่าวถึงกระบวนการวางแผนว่า สำหรับแผนที่เป็นทางการ (formal plan) จะจัดทำขึ้นอย่างมีเป้าหมาย มีทิศทางชัดเจน สามารถควบคุมได้ ขณะเดียวกันจะสอดคล้องกับความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ของผู้ปฏิบัติ การวางแผนต้องมีการกำหนดให้ชัดเจนว่าแต่ละหน่วยงานและแต่ละคนจะต้องทำอะไรบ้าง และทำอย่างไรให้สอดคล้องกับสิ่งที่เกิดขึ้นในอนาคต และขณะเดียวกันก็ระบุไว้ด้วยว่าหากมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในอนาคตจะต้องปรับแผนอย่างไร เพราะว่าการวางแผนนั้นเป็นการตัดสินใจในปัจจุบันถึงการกระทำในอนาคต ดังนั้น ขั้นตอนการวางแผนจึงจะมีความสำคัญต่อความสำเร็จของงาน ขั้นตอนการวางแผนจึงคล้ายกับขั้นตอนการตัดสินใจ ซึ่งมีขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์สถานการณ์ ได้แก่ การหาข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวางแผน การแปลความหมายของข้อมูล และการสรุปผลเกี่ยวกับข้อมูลทั้งหมด เพื่อนำมาใช้ในการตัดสินใจกำหนดเป็นแผนขึ้นมา การวิเคราะห์จะต้องรวมถึงสถานการณ์ในอดีต สภาพแวดล้อมในปัจจุบัน และรวมถึง การคาดคะเนเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอนาคต การวิเคราะห์สถานการณ์จะต้องแยกเป็นสภาพแวดล้อมภายในองค์กร และสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร
2. การกำหนดวัตถุประสงค์และแผน ผู้ทำแผนจะต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์ไว้หลาย ๆ ข้อ และกำหนดแผนไว้หลาย ๆ แผน ขั้นตอนนี้ ต้องอาศัยความคิดริเริ่มและการสร้างสรรค์ โดยอาศัยการมีส่วนร่วมจากคนหลายๆ คน ไม่ว่าจะในระดับบริหารหรือระดับปฏิบัติ และใช้เวลามากพอสมควรกว่าจะได้วัตถุประสงค์และแผน วัตถุประสงค์ของแผนเป็นสิ่งสำคัญ เพราะเป็นเสมือนจุดหมายปลายทางที่จะไปถึง ดังนั้น การกำหนดวัตถุประสงค์จะต้องชัดเจน แน่นนอน เฉพาะเจาะจงค่อนข้างสูง และสามารถทำได้จริง ในขณะเดียวกันจะต้องกำหนดระยะเวลาที่จะบรรลุวัตถุประสงค์นั้น สอดคล้องกับระบบงานและหน่วยงาน ส่วนแผนคือการกระทำหรือวิธีการที่ผู้บริหารตั้งใจ ที่จะนำมาใช้เพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนด
3. การประเมินวัตถุประสงค์และแผน การประเมิน คือ การหาคุณค่าของ วัตถุประสงค์แต่ละอย่างและแผนแต่ละแผน ซึ่งต่างก็ย่อมมีทั้งข้อดีและข้อเสีย หากสามารถรู้ ข้อดีข้อเสียอย่างชัดเจนก็ย่อมไม่มีปัญหาในการตัดสินใจเลือก แต่ถ้าไม่ชัดเจนผู้บริหารจะต้องจัดลำดับความสำคัญของวัตถุประสงค์และแผน การประเมินอาจทำในรูปของกรรมการหรือทีมพิเศษที่จัดตั้งเป็นการเฉพาะ ที่ประกอบด้วย บุคคลที่มีพื้นฐานความรู้และประสบการณ์ต่างกัน

4. การเลือกวัตถุประสงค์และแผน หากในขั้นตอนของการประเมิน ดำเนินการอย่างถูกต้องเหมาะสม การเลือกก็ไม่ยาก แต่ถ้าขั้นตอนการประเมินไม่ชัดเจน ก็ยากที่จะตัดสินใจเลือกทางเลือกใดทางเลือกหนึ่ง ตามปกติแล้วการเลือกแผนใดแผนหนึ่ง มักอาศัยประสบการณ์เป็นสำคัญ แต่จะต้องระมัดระวังว่า การพิจารณาโดยประสบการณ์เพียงอย่างเดียว อาจไม่พอ การตัดสินใจเลือกจะต้องกำหนดมาตรการว่า จะใช้วิธีใดระหว่างแผนที่ดีที่สุด หรือแผนที่เหมาะสมที่สุด ทั้งนี้ แล้วแต่ข้อมูลที่มี

5. การนำไปใช้ เมื่อเลือกวัตถุประสงค์และแผนแล้ว ก็ต้องนำไปใช้ การเลือกแผนที่ดีที่สุดอาจไม่ได้ประโยชน์เลย ถ้าหากการนำไปใช้ไม่เหมาะสม สิ่งสำคัญ ก็คือ ผู้ใช้แผนจะต้องเข้าใจอย่างชัดเจนและต้องมีทรัพยากรอย่างเพียงพอ และในขณะเดียวกันทุกคนควรมีส่วนร่วมในการวางแผนตั้งแต่ต้น การนำไปใช้จึงจะประสบผลตามต้องการ

6. การตรวจสอบและการควบคุม การนำแผนไปใช้ มักจะเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง มีกระบวนการที่แน่นอนและเกิดขึ้นเป็นประจำ ดังนั้น ถ้าหากไม่มีการตรวจสอบ และควบคุมผลงานที่เกิดจริงอาจไม่เป็นไปตามเป้าหมาย การตรวจสอบและการควบคุม ทำให้รู้ว่าจะต้องมีการแก้ไขอะไรบ้าง หรือต้องมีการปรับเปลี่ยนอย่างไร หากสถานการณ์จริงที่เกิดขึ้นเปลี่ยนแปลงไปจากที่คาดคะเนล่วงหน้า

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547 : 18) ได้กล่าวถึง กระบวนการวางแผนไว้ว่า ประกอบด้วย

1. การกำหนดผลลัพธ์หรือจุดมุ่งหมายของแผนเป็นอันดับแรก
2. การกำหนดผลงานทั้งในเชิงปริมาณ คุณภาพ และเวลาที่ต้องการให้งานสำเร็จ
3. การกำหนดกระบวนการ หรือรายละเอียดของวิธีดำเนินงาน
4. การกำหนดปัจจัยหรือทรัพยากรที่จำเป็น

4) วิธีการวางแผน

เสนาะ ตียวาร์ (2543 : 9) กล่าวถึง วิธีการวางแผนไว้ว่า ผู้บริหารจะต้องมุ่งที่ประสิทธิผลของการวางแผน คือ ทำให้บรรลุเป้าหมายที่ระบุไว้ในแผน ขณะเดียวกันก็มุ่งให้เกิดประสิทธิภาพของการวางแผน คือ ต้องเสียค่าใช้จ่ายต่ำสุดด้วย ดังนั้น จะต้องเลือกวิธีการวางแผนให้เหมาะสม ซึ่งมีหลายวิธี ดังนี้

1. การวางแผนจากข้างในไปข้างนอก และจากข้างนอกมาข้างใน การวางแผนจากข้างในไปข้างนอก จะเน้นการวางแผนให้ดีที่สุดเท่าที่ความสามารถขององค์กร มีอยู่ก่อน

การวางแผนผู้บริหารต้องสำรวจทรัพยากรต่างๆ ที่มีอยู่แล้ววางแผนให้เหมาะสมกับทรัพยากรนั้น แม้ว่าจะมีวิธีการที่ดีกว่าผู้บริหารก็ทำไม่ได้หากไม่มีทรัพยากรพอ วิธีการวางแผนจากข้างในไปข้างนอก เป็นการพิจารณาจากขีดความสามารถขององค์กร ส่วนการวางแผนจากข้างนอกมาข้างใน ผู้บริหารจะพิจารณาปัจจัยภายนอกองค์กรก่อน จึงมาวางแผนขององค์กร โดยผู้บริหารจะออกไปดูงานหรือสำรวจข้อมูลข้างนอก เพื่อดูว่าองค์กรอื่นหรือหน่วยงานอื่น วางแผนกันอย่างไร เลือกวิธีการวางแผนที่ดีที่สุด ให้มีประสิทธิภาพที่สุด

2. การวางแผนจากบนลงล่าง และจากล่างขึ้นบน ในการวางแผนจากบนลงล่าง เป็นวิธีที่ผู้บริหารกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ แล้วให้วางแผนตามกรอบที่กำหนดขึ้นมานั้น การวางแผนวิธีนี้มีข้อกำหนดต่าง ๆ เพราะผู้บริหารระดับสูงจะเป็นผู้เริ่มต้นแล้วถ่วงลงมา ยังผู้บริหารระดับกลาง แล้วลงมายังผู้ปฏิบัติ โดยเป็นการวางแผนเพื่อเน้นความเป็นเอกภาพ หรือเน้นที่นโยบายเป็นใหญ่ จึงก่อให้เกิดผลเสียในความร่วมมือของผู้ปฏิบัติในระดับล่าง ส่วนการวางแผนจากล่างขึ้นบน เป็นการวางแผนที่เริ่มจากระดับล่างขององค์กร โดยไม่มีกรอบกำหนด แล้วเสนอขึ้นไปตามลำดับขั้น จนถึงผู้บริหารระดับสูงสุดขององค์กร เป็นแผนที่เกิดจากการรวบรวมกิจกรรมด้านต่าง ๆ ของทุกหน่วยงาน โดยไม่มีการประสานงานระหว่างหน่วยงาน จึงอาจก่อให้เกิดผลเสียที่แผนขาดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ทิศทางและเป้าหมายการดำเนินงาน ขัดแย้งกัน ส่วนผลดี ก็คือ ทำให้คนเกิดความผูกพันกัน เกิดความรู้สึกร่วมกัน และความเป็นเจ้าของในแผน อย่างไรก็ตาม วิธีการวางแผนที่ดี ควรเป็นการเริ่มต้นการวางแผนจากผู้บริหารระดับสูงสุดแล้วส่งแผนต่อลงมายังระดับล่างและอนุญาตให้ระดับล่างสามารถแก้ไขได้ แสดงความเห็นหรือปรับเปลี่ยนในส่วนที่สำคัญได้ โดยวิธีนี้ ผู้บริหารจะเริ่มขอความคิดเห็น และข้อเสนอแนะจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องว่า ต้องการอะไร อยากให้ทำอะไร หรือทิศทางการทำงาน จะไปทางไหน การหาข้อมูลจากทุกระดับจะทำให้การวางแผนเป็นระบบเปิด ทุกคนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ทำให้ทุกคนเกิดการยอมรับ มีความผูกพันกับแผน และเมื่อนำแผนไปใช้ ทุกคนก็ให้ความร่วมมือและสนับสนุน

3. การวางแผนเพื่อความไม่แน่นอน โดยการวางแผนถือว่าเป็นเรื่องของการคิดล่วงหน้าเป็นการคาดคะเนสถานการณ์ ต้องเผชิญกับความเสี่ยงและความไม่แน่นอน ในเหตุการณ์อันอาจเกิดขึ้น ดังนั้น ต้องมีการเตรียมความพร้อมกับความเปลี่ยนแปลงในอนาคต การวางแผนเพื่อความไม่แน่นอน เป็นการกำหนดทางเลือกที่จะดำเนินงานไว้หลาย ๆ ทาง และพร้อมที่จะปรับเปลี่ยนตลอดเวลา สำหรับขั้นตอนในการวางแผนเพื่อความไม่แน่นอนมีดังนี้ คือ

3.1 ระบุไว้ล่วงหน้าว่า อะไรอาจเกิดขึ้น แล้วทำให้สถานการณ์ผิดไปจากเดิม หรือเป็นอุปสรรคในการนำเอาแผนเดิมออกมาใช้ การระบุล่วงหน้าอาจเกิดจากอย่างเดียว หรือหลายอย่าง

3.2 คาดคะเนโอกาสที่จะเกิดสถานการณ์ขึ้น แล้วทำให้ผิดไปจากเดิม แต่ละสถานการณ์มีโอกาสดังกล่าวเกิดขึ้นมากน้อยแตกต่างกันอย่างไร

3.3 ตรวจสอบค่าใช้จ่ายที่จะเกิดขึ้น ในการจัดเตรียมแผนต่างๆ สำหรับจะนำไปใช้กับสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป

3.4 เลือกสถานการณ์ที่คาดว่าจะมีโอกาสเกิดสูงและมีความสำคัญมากที่สุด เพื่อให้สอดคล้องกับแผนที่เตรียมไว้

3.5 เตรียมแผนสำรองเพื่อนำไปใช้ หากสถานการณ์ที่คาดคะเน ไม่เกิดขึ้น จะได้นำแผนสำรองไปใช้ได้ทัน

จากการศึกษา เรื่อง การวางแผน สรุปว่า การวางแผน หมายถึง กระบวนการในการกำหนดวัตถุประสงค์และวิธีการว่าจะต้องทำอะไรบ้าง เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์นั้นๆ และเมื่อนำมาประยุกต์ใช้กับการบริหารงานเพื่อป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา อาจสรุปได้ว่าการวางแผนการบริหารงานเพื่อป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา คือ กระบวนการการจัดเตรียมเอกสารหลักฐานและข้อมูล เพื่อใช้ประกอบในการวางแผน การกำหนดนโยบาย การกำหนดวัตถุประสงค์ และการจัดทำแผนสำหรับการบริหารงาน เพื่อป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา โดยการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย รวมทั้งการประชาสัมพันธ์นโยบาย วัตถุประสงค์ และแผนในการบริหารงานเพื่อป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา ให้ผู้เกี่ยวข้องทราบอย่างทั่วถึง

1.2.2 การจัดองค์การ (Organizing)

1) ความหมายของการจัดองค์การ

พจนานุกรม (2542 : 9) ให้ความหมายของการจัดองค์การ ไว้ว่าหมายถึง การจัดแบ่งงานขององค์การออกเป็น ส่วน ๆ ตามภาระหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติ มุ่งตรงต่อจุดหมายขององค์การ แต่ละส่วนที่แบ่งออกไปต้องมีลักษณะที่สามารถตอบสนองความต้องการขององค์การอย่างมีเอกภาพ เช่น การแบ่งงานของบริษัทออกเป็นฝ่ายต่างๆ ได้แก่ ฝ่ายการตลาด ฝ่ายผลิต ฝ่ายขาย เป็นต้น ทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับขอบเขตและภารกิจขององค์การนั้น ๆ เป็นหลัก

สุนันทา เลหาพันธ์ (2542 : 25) ได้กล่าวถึง องค์การไว้ว่า เป็นหน่วยงานทางสังคมที่ประกอบด้วย คนหลาย ๆ คนที่อยู่ร่วมกันเพื่อกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน

องค์การจึงมีความเคลื่อนไหว มีพฤติกรรม และมีปฏิสัมพันธ์ได้ตอบไปมาระหว่างกัน ทั้งภายในและภายนอกองค์การ

สุวกิจ ศรีปีดดา (2545 : 17) ได้ให้ความหมายของการจัดองค์การไว้ว่า หมายถึง การกำหนดความสัมพันธ์ของงานด้านต่าง ๆ ภายในหน่วยงาน การจัดองค์การจึงเป็นการกำหนดโครงสร้างการบริหารงาน การจัดการกิจ หน้าที่ของแต่ละตำแหน่งงานในองค์การ เพื่อให้ทำงานร่วมกันจนบรรลุผลสำเร็จ การจัดองค์การ จึงเป็นการจัดรูปแบบการประสานงาน ตลอดจนการจัดสรรทรัพยากรเพื่อสนับสนุนการทำงาน

ธงชัย สันติวงษ์ (2545 : 149) ให้ความหมายของการจัดองค์การ ไว้ว่าหมายถึง การจัดระเบียบกิจกรรมให้เป็นกลุ่มก้อนเข้ารูป และการมอบหมายงานให้คนปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของงานที่ตั้งไว้ โดยเป็นกระบวนการที่เกี่ยวกับการจัดระเบียบความรับผิดชอบต่าง ๆ ทั้งนี้ เพื่อให้ทุกคนต่างฝ่ายต่างได้ทราบว่า ใครจะต้องทำอะไร และใครหรือกิจกรรมใดต้องสัมพันธ์กับฝ่ายอื่น ๆ อย่างไรบ้าง นอกจากนี้ ยังเป็นการกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชา โดยวิธีการมอบหมายงาน พร้อมทั้งอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ รวมถึงการกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างตำแหน่งงานต่างๆ ภายในโครงสร้าง เพื่อให้สามารถประสานกันได้อย่างคล่องตัว

ตุลา มหาพสุธานนท์ (2547 : 137) กล่าวถึง ความหมายการจัดองค์การว่า หมายถึง การตัดสินใจเลือกวิธีการในการแบ่งกลุ่มกิจกรรมและทรัพยากรต่าง ๆ ขององค์การ ออกเป็นหมวดหมู่อย่างเป็นระบบ เพื่อจัดให้มีการประสานงานระหว่างกลุ่มกิจกรรม และกลุ่มต่าง ๆ ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลโดยเมื่อมีการแบ่งงานที่ทำออกเป็น ส่วน ๆ และหมวดหมู่ ในลักษณะของการผสมกลมกลืนกันของกลุ่มกิจกรรม และกลุ่มบุคคล แล้วจึงกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล กลุ่มและแผนงานเหล่านี้ เพื่อให้การใช้ จัดสรร เคลื่อนย้าย ทรัพยากรที่จำเป็นในองค์การเป็นไปอย่างเหมาะสม

วอเรน บี บราวน์ และเดนนิส เจ โมเบิร์ก (Warren Brown and Dennis Moberg. 1980 : 35 - 39 ; อ้างถึงใน สุรนันทา เลหาพันธ์. 2542 : 25) ได้กล่าวถึง องค์การ ไว้ว่า เป็นสถาบันหนึ่งทางสังคม ซึ่งประกอบด้วย พฤติกรรมต่าง ๆ ที่จะส่งผลทำให้บรรลุเป้าหมาย มีการแบ่งงานกันทำตามความถนัดเฉพาะด้าน และมีโครงสร้าง

ไมเคิล เฮช เมสคอน และคณะ (Micheal H. Mescon and others. 1985 : 172 - 175 ; อ้างถึงใน สุรนันทา เลหาพันธ์. 2542 : 26) ได้อธิบายว่า องค์การประกอบด้วย บุคคลอย่างน้อยสองคนขึ้นไป ซึ่งรวมกันเข้าเป็นกลุ่ม โดยมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน อันเป็นผลประโยชน์ของ

สมาชิกฝ่ายต่าง ๆ และสมาชิกของกลุ่มจะเต็มใจเข้ามาร่วมกันทำงาน เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ร่วมดังกล่าว

2) องค์ประกอบและลักษณะขององค์การ

สุนันทา เลหาพันธ์ (2542 : 27 - 28) กล่าวถึง องค์ประกอบขององค์การ ว่า ประกอบด้วย คนตั้งแต่สองคนขึ้นไป ร่วมกันปฏิบัติงาน หรือแบ่งงานกันทำ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด คนเหล่านี้ต้องอาศัยเทคนิค วิทยาการหรือเทคโนโลยี เพื่อแก้ไขปัญหาหรือเพื่อการตัดสินใจ คนเหล่านี้ต้องการความรู้ ข้อมูลข่าวสารในการแก้ไขปัญหา และไม่ได้อยู่ในที่ว่างเปล่า แต่จะต้องอยู่ในองค์การซึ่งมีโครงสร้าง องค์การจะดำรงอยู่ได้ ก็เพื่อบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ เป้าหมายจึงเป็นสาเหตุทำให้คนต้องติดต่อปฏิสัมพันธ์กัน รวมทั้ง ต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อม ต้องมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมซึ่งจะมีผลต่อการปฏิบัติงานขององค์การ โดยองค์การนั้นจะมีลักษณะดังต่อไปนี้ คือ

1. องค์การเป็นกลุ่มของบุคคล ลักษณะนี้มององค์การว่าเป็นกลุ่มของบุคคลที่มีเป้าหมายร่วมกัน ทั้งนี้ โดยมีพื้นฐานความเชื่อว่า คนเพียงคนเดียว ไม่สามารถจะกระทำสิ่งต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของตนได้ ทั้งนี้ เพราะขาดกำลัง ความสามารถ เวลา และศักยภาพที่จะดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ ดังนั้น บุคคลจึงต้องแสวงหาความร่วมมือร่วมใจจากบุคคลอื่น เพื่อรวมกำลังกันปฏิบัติงานต่าง ๆ โดยที่มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน มีกฎและระเบียบกำหนดไว้ในโครงสร้าง ตลอดจนมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันและกัน

2. องค์การเป็นโครงสร้างของความสัมพันธ์ ลักษณะนี้มององค์การว่ามีกรอบของความสัมพันธ์ ที่กำหนดขอบเขตความรับผิดชอบไว้แน่นอน นับว่าเป็นการมององค์การในลักษณะนิ่งคงที่ แต่ในสภาพจริงแล้วองค์การเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา และองค์การยังมีองค์ประกอบอื่นๆ ที่นอกเหนือจากกรอบความสัมพันธ์ ได้แก่ ปัจเจกบุคคล กระบวนการทำงาน เป้าหมาย และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เป็นต้น

3. องค์การเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารหรือการจัดการ หน้าที่สำคัญประการหนึ่งของการบริหารหรือการจัดการ คือ การจัดองค์การ ซึ่งเป็นกระบวนการที่นำปัจจัยต่าง ๆ ทางการบริหาร เช่น บุคคล งบประมาณ ที่ดิน และวัสดุ มารวมกันอย่างเป็นระบบ เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายขององค์การ

4. องค์การเป็นกระบวนการ ลักษณะนี้มององค์การว่าเป็นกระบวนการในการจัดกลุ่มของงานที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันไว้ในกลุ่มเดียวกัน มีการแบ่งงานตามความถนัด

โดยระบุมความรับผิดชอบและอำนาจหน้าที่ รวมทั้ง มีการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างคนในองค์กร ให้ร่วมมือกันทำงานให้บังเกิดประสิทธิผลสูงสุด เพื่อบรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

5. องค์กรเป็นระบบ ลักษณะนี้มององค์กรว่ามีลักษณะเป็นพลวัต มีการเคลื่อนไหวและเปลี่ยนแปลง เพื่อปรับตัวให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม ซึ่งเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ระบบนี้ประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า กระบวนการเปลี่ยนแปลงและผลผลิต โดยมีข้อมูลป้อนกลับไปสู่ที่มาเป็นปัจจัยนำเข้าต่อไป ลักษณะนี้จึงกล่าวได้ว่าเป็นองค์กรระบบเปิด

3) วัตถุประสงค์ของการจัดองค์การ

เสนาะ ตีเขาว์ (2543 : 118) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการจัดองค์การ ไว้ดังนี้
คือ

1. เพื่อแบ่งงานกันทำ โดยแยกเป็นแต่ละงาน แผนก หรือหน่วยงาน ตามความเหมาะสม
2. เพื่อบอบหมายงาน และความรับผิดชอบให้แก่แต่ละคนได้ทำงานตามความรู้ ความถนัด
3. เพื่อประสานงานต่าง ๆ ให้ดำเนินไปอย่างสอดคล้องกัน ตลอดทั้งองค์การ ตั้งแต่เริ่มต้นจนเสร็จงาน
4. เพื่อจัดงานออกเป็นกลุ่ม ๆ แต่ละกลุ่มตั้งขึ้นเป็นหน่วยงาน หรือแผนกงาน โดยถือเกณฑ์อย่างใดอย่างหนึ่ง
5. เพื่อกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ระหว่างกลุ่มบุคคล และระหว่างหน่วยงานหรือแผนกงาน
6. เพื่อกำหนดสายการบังคับบัญชาอย่างเป็นทางการ ตลอดทั้งองค์การ
7. เพื่อจัดสรรการใช้ทรัพยากรขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพ และก่อให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด

4) โครงสร้างองค์การ

เสนาะ ตีเขาว์ (2543 : 120) ได้กล่าวถึง โครงสร้างองค์การ ว่าหมายถึงระบบการติดต่อสื่อสารและอำนาจบังคับบัญชาที่เชื่อมต่อกันและกลุ่มคนเข้าด้วยกัน เพื่อทำงานร่วมกันจนบรรลุเป้าหมายขององค์การ โครงสร้างองค์การจะทำให้รู้เครือข่ายงาน การรายงาน และความสัมพันธ์ระหว่างคนและกลุ่มคน ลักษณะสำคัญประกอบด้วย การแบ่งงานกันทำ และ

การประสานงานการปฏิบัติงานเข้าด้วยกัน โครงสร้างองค์การโดยทั่วไป หมายถึง โครงสร้างองค์การที่เป็นทางการ และโครงสร้างองค์การที่ไม่เป็นทางการ ซึ่งมีความแตกต่างกัน ดังนี้

1. องค์การที่เป็นทางการ จะแสดงให้เห็นว่าใครบังคับบัญชาใคร จะต้องรายงานต่อใคร

2. องค์การที่ไม่เป็นทางการ จะแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ในการทำงานว่า ใครพูดกับใคร และใครมีความสัมพันธ์กับใคร ผู้บริหารต้องสนใจและเข้าใจโครงสร้างนี้ ซึ่งมีความสำคัญต่อผลสำเร็จในการปฏิบัติงานของทั้งองค์การ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หากมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น จะสามารถปรับเปลี่ยนได้เร็วกว่าองค์การที่เป็นทางการ

การจัดองค์การประเภทใดๆ ก็ตาม ต้องพิจารณาองค์ประกอบของโครงสร้างองค์การ ซึ่งมีส่วนทำให้องค์การนั้น ปรับเปลี่ยนโครงสร้างให้เข้ากับสภาพแวดล้อมได้มากน้อยเพียงใด องค์ประกอบโครงสร้างองค์การที่สำคัญ ได้แก่ ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน การแบ่งเป็นแผนกงาน สายการบังคับบัญชา ขนาดของการควบคุม การรวบอำนาจ การกระจายอำนาจ และการมอบหมายงาน

จากการศึกษา การจัดองค์การ สรุปว่า การจัดองค์การ หมายถึง การกำหนดความสัมพันธ์ของงานด้านต่าง ๆ ในหน่วยงาน การจัดระบบการทำงานอย่างมีระเบียบแบบแผนการจัดการกิจหน้าที่ของแต่ละตำแหน่งงานในองค์การ โดยจัดให้มีการประสานสัมพันธ์ระหว่างขอบข่ายหน้าที่กับบุคคล เพื่อให้สามารถทำงานร่วมกันจนประสบผลสำเร็จ เมื่อนำมาประยุกต์ ใช้กับการบริหารงานเพื่อป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา อาจสรุปได้ว่า การจัดองค์การในการบริหารงานเพื่อป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา หมายถึง การกำหนดหน้าที่รับผิดชอบ การจัดบุคลากรผู้รับผิดชอบ การจัดทำคำสั่งแต่งตั้ง พร้อมกำหนดบทบาทหน้าที่แก่ผู้รับผิดชอบ การชี้แจงและทำความเข้าใจบทบาทหน้าที่แก่ผู้รับผิดชอบ เพื่อให้มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง รวมทั้ง ส่งเสริม พัฒนาความรู้ ความสามารถในการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดแก่ผู้รับผิดชอบ และการกำกับ ติดตามและปรับระบบงานป้องกันยาเสพติด อย่างต่อเนื่อง

1.2.3 การใช้อิทธิพลหรือการจูงใจ (Influencing)

1) ความหมายของการใช้อิทธิพลหรือการจูงใจ

เสนาะ ดิยาว (2543 : 208) ให้ความหมายคำว่า อิทธิพลหรือการจูงใจว่าหมายถึง ความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามอย่างเต็มที่ งานงานขององค์การบรรลุเป้าหมาย

สุวกิจ ศรีปีดดา (2545 : 5) ได้กล่าวถึง การจูงใจ ว่าเป็นเรื่องที่ผู้บริหารต้องเอาใจใส่ดูแลอยู่เสมอ ต้องรู้จักเลือกใช้กับผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้ปฏิบัติงาน และเพื่อนร่วมงาน

ทั้งนี้ เพื่อให้เขาเหล่านั้นมีใจต้องการทำงาน และสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุวัตถุประสงค์ นำความเจริญก้าวหน้ามาสู่องค์กร ทำให้องค์กรพัฒนายั่งยืนต่อไป

กรีก (Gregg, 1975 : 302 - 303) กล่าวว่า การใช้อิทธิพลเป็นการทำให้เกิดพลังงานในการทำงานให้สำเร็จบรรลุผลตามเป้าหมาย เป็นการใช้อำนาจหน้าที่ ที่จะตัดสินใจแนะนำการกระทำของบุคคลอื่นได้ โดยเป็นอำนาจที่มาจากการบังคับบัญชาและอำนาจที่มาจากภาวะผู้นำ ความรู้ ชื่อเสียง บารมี และการเรียนรู้เรื่องการประสานงาน

2) ลักษณะของการจูงใจ

เสนาะ ดิยาวี (2543 : 208 - 209) ได้กล่าวถึง ลักษณะของการจูงใจว่าประกอบด้วยลักษณะต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ความต้องการ (need) เกิดขึ้นจากความไม่สมดุลระหว่างร่างกายและจิตใจ ซึ่งมีความหมายว่าเป็นสภาวะภายในร่างกาย ที่ก่อให้เกิดความประทับใจในผลงานของการกระทำอย่างหนึ่ง หากความต้องการที่เกิดขึ้นได้รับการตอบสนองแล้วจะรู้สึกผ่อนคลาย หากไม่ได้รับการตอบสนองจะรู้สึกเครียด
2. พลัง (force) ที่เกิดขึ้นเพื่อบรรเทาความต้องการให้ลดลง พลังที่เกิดจากร่างกาย อธิบายได้ง่าย ๆ ว่าเกิดจากความขาดแคลน แต่พลังที่เกิดจากจิต อาจอธิบายยาก แต่หากพลังที่เกิดจากทั้งสองอย่างมีความสัมพันธ์กันว่ามุ่งไปสู่เป้าหมายหรือสิ่งที่จูงใจนั้น เช่น ความต้องการอาหารและน้ำ ก็เพื่อบำบัดความหิวและกระหาย แต่ความต้องการความเป็นเพื่อนเพื่อทำให้เกิดพลังของความรัก
3. ความพยายาม (effort) เป็นสิ่งที่ใช้วัดความเข้มหรือความหนักเบาของการจูงใจ เป็นการวัดทั้งปริมาณและคุณภาพของการจูงใจ พลังที่มุ่งไปสู่เป้าหมายของคนบางคนมีสูง คือ มีความพยายามมุ่งมั่นสูง แต่บางคนมีความพยายามต่ำ คนที่มีความพยายามสูงในการทำงานอย่างสุจริต การจูงใจนั้นจะมีทั้งปริมาณและคุณภาพ แต่คนที่พยายามทำงานไม่สุจริตก็มีแต่ปริมาณแต่ไม่มีคุณภาพ
4. เป้าหมาย (goals) สิ่งสุดท้ายของการจูงใจ คือ เป้าหมายหรือสิ่งที่จูงใจ (incentive) มีความหมายว่า สิ่งใด ๆ ก็ตามที่บรรเทาความต้องการให้น้อยลงและลดพลังลงดังนั้น เป้าหมาย คือ การบำรุงหรือทำให้ความสมดุลระหว่างร่างกายและจิตใจกลับไปที่เดิมและลดพลังในการจูงใจลง เช่น การรับประทานอาหาร การดื่มน้ำ หรือการมีเพื่อน ซึ่งจะทำให้ความสมดุลกลับไปที่เดิมและลดพลังลง

3) สิ่งจูงใจ (Motive)

เสนาะ ตีเขาว์ (2543 : 209 - 226) ได้กล่าวถึงสิ่งจูงใจว่า เป็นเสมือนแรงกระตุ้นให้คนเกิดพฤติกรรมที่นำไปสู่จุดหมายปลายทาง โดยสิ่งจูงใจนั้นจะรวมถึงสัญชาตญาณ ความต้องการ และแนวคิดที่เกิดจากการเรียนรู้ สิ่งจูงใจแยกออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. สิ่งจูงใจขั้นต้น (primary motive) ได้แก่ สิ่งจูงใจทางด้านร่างกายและเกิดขึ้นโดยไม่ต้องเรียนรู้ เป็นสิ่งจูงใจที่เกิดกับมนุษย์ทุกคน และเหมือนกันหรือเป็นแบบเดียวกัน ซึ่งได้แก่ การนอนหลับ ความหิว ความต้องการทางเพศ ความกระหาย และความอยากเป็นแม่ เป็นต้น สิ่งจูงใจขั้นต้นนี้จะทำให้คนแสวงหาเพื่อลดความตึงเครียดหรือลดสิ่งกระตุ้นลง

2. สิ่งจูงใจทั่วไป (general motive) ได้แก่ สิ่งจูงใจทางด้านจิตใจและเกิดขึ้นได้โดยไม่ต้องเรียนรู้ เป็นสิ่งจูงใจที่คนแสวงหาเพื่อเป็นสิ่งกระตุ้น และเป็นสิ่งจูงใจที่มีความสำคัญในการศึกษาพฤติกรรมขององค์กร สิ่งจูงใจทั่วไป ได้แก่ ความอยากรู้อยากเห็น การบิดเบือนหรือการยกย่ายถ่ายเท เป็นต้น

3. สิ่งจูงใจขั้นที่สอง (secondary motive) แม้ว่าสิ่งจูงใจทั่วไป จะมีความสำคัญในการศึกษาพฤติกรรมขององค์กร แต่สิ่งจูงใจขั้นที่สองมีความสำคัญที่สุดไม่เพียงแต่ในองค์กร แต่สำหรับสังคมมนุษย์ การพัฒนาเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงทางสังคม ล้วนมาจากสิ่งจูงใจขั้นที่สอง สิ่งจูงใจขั้นที่สองเกิดจากการเรียนรู้ ซึ่งการเรียนรู้อาจเรียนจากความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งกระตุ้นกับการตอบสนอง หรือความสัมพันธ์ระหว่างการตอบสนองกับสิ่งกระตุ้น หรือการเรียนรู้ทางสังคมที่เป็นความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งกระตุ้นกับสิ่งกระตุ้น หรือสรุปง่ายๆ ว่าสิ่งจูงใจขั้นที่สอง เกิดจากการเรียนรู้จากพฤติกรรมของคนในสังคมนั้นเอง สิ่งจูงใจขั้นที่สอง ที่สำคัญแบ่งออกเป็น 5 ประเภท

3.1 อำนาจ (Power) ได้แก่ การมีอิทธิพลเหนือคนอื่น การอยู่ในตำแหน่งที่ควบคุมคนอื่นได้ การควบคุมข้อมูลและทรัพยากร รวมทั้งการทำให้ฝ่ายตรงข้ามแพ้ และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคนอื่นให้เป็นไปตามที่ต้องการ

3.2 ความสำเร็จ (Achievement) ได้แก่ การทำให้ดีกว่าคนอื่น การแก้ปัญหาที่อยู่ยากซับซ้อนได้ การพัฒนาการดำเนินงานให้ดีขึ้นกว่าเดิมได้ และการทำงานจนประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย

3.3 การมีส่วนร่วม (Affiliation) คือ การร่วมทำงานกับคนอื่น ด้วยความเป็นมิตร และด้วยความร่วมมือด้วยดี การมีความสัมพันธ์ที่ดี การเข้าร่วมในกิจกรรมทางสังคม การได้รับการยอมรับจากกลุ่มหรือทีมงาน และเป็นที่รักของคนอื่น

3.4 ความมั่นคง (Security) ได้แก่ การมีหน้าที่การทำงานที่มั่นคง การป้องกันไม่ให้เจ็บป่วยและพิการ การหลีกเลี่ยงการตัดสินใจที่ล้มเหลว เป็นต้น

3.5 สถานภาพ (Status) ได้แก่ การมีราคาแพง มีเสื้อผ้าสวย ๆ การทำงานในตำแหน่งสูงๆ เป็นคนมีเกียรติในสังคม เป็นต้น

ไพบูลย์ ยอดยิ่ง (2544 : 15) กล่าวถึง สิ่งจูงใจที่มีอิทธิพลต่อการทำงานของบุคคล และสิ่งจูงใจที่จะให้คนแต่ละคนนั้นว่า อาจมีความแตกต่างกันไปตามความต้องการ ลักษณะและประเภทของบุคคล สิ่งจูงใจนั้นอาจเป็นวัตถุ เช่น เงิน สิ่งของ โอกาสในการทำงานใหญ่ๆ หรืออุดมคติในด้านการทำงาน ความดึงดูดใจทางสังคมที่ไม่มีแบ่งพรรคแบ่งพวก บรรยากาศแห่งความเป็นมิตร การทำงานที่ท้าทาย สิ่งเหล่านี้ต้องมีการศึกษาและสำรวจลักษณะบุคลิกภาพของคนทำงานร่วมกัน และนำมาเป็นเครื่องกระตุ้น ให้แต่ละคนตามความต้องการ ผู้นำหน่วยงานจึงมีบทบาทอย่างมากในการเลือกสิ่งจูงใจมากระตุ้นเพื่อนร่วมงาน การจูงใจใดๆ ก็ตาม ผลสุดท้ายจะอยู่ที่ผลตอบแทนที่จะได้รับ คนจะไม่ทำงานหากไม่ได้รับผลตอบแทน คนจะทำงานน้อยหากได้รับค่าตอบแทนต่ำ และจะขยัน พยายามให้กับงานหากได้รับค่าตอบแทนดี ค่าตอบแทนหรือรางวัลตอบแทน (reward) จากการทำงาน เป็นสิ่งที่แสดงว่า ผลการปฏิบัติงาน หรือผลงานนั้นมีคุณค่า รางวัลตอบแทนมี 2 อย่าง คือ

1. รางวัลตอบแทนภายนอก (extrinsic reward) เป็นค่าตอบแทนที่ได้จากคนอื่นโดยทั่วไป คือ จากผู้บังคับบัญชา หรือผู้บริหารระดับสูง ซึ่งได้แก่ เงินเดือน ค่าจ้าง การเลื่อนขั้น เลื่อนตำแหน่ง การได้หยุดงาน การได้รับมอบหมายงานพิเศษ เครื่องใช้สำนักงาน ค่าชมเชย ประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่น ประกาศเกียรติคุณ เป็นต้น

2. รางวัลตอบแทนภายใน (intrinsic reward) หรืออาจเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า รางวัลจากธรรมชาติ (natural reward) เป็นผลตอบแทนที่เกิดจากการกระทำของตนเอง ซึ่งเกิดขึ้นตามธรรมชาติ จากการทำตามหน้าที่ของมนุษย์ เมื่อคนทำงานเสร็จก็มักจะชื่นชมยินดี ต่อความสำเร็จของตนเอง เช่น ตัวเองมีความสามารถสูงขึ้น เก่งขึ้น มีความรู้มากขึ้น เป็นต้น

จากการศึกษา เรื่อง การใช้อิทธิพลหรือการจูงใจ สรุปได้ว่า การใช้อิทธิพลหรือการจูงใจ หมายถึง การใช้อำนาจหน้าที่ ที่จะตัดสินใจชี้แนะในการกระทำของบุคคลอื่นได้ โดยเป็นอำนาจที่มาจาก การบังคับบัญชาและอำนาจที่มาจากภาวะผู้นำ ความรู้ ชื่อเสียง บารมี และการเรียนรู้เรื่องการประสานงาน ผู้บริหารต้องเอาใจใส่ดูแลอยู่เสมอ ต้องรู้จักเลือกใช้กับผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้ปฏิบัติงานและเพื่อนร่วมงาน ทั้งนี้ เพื่อให้เขาเหล่านั้นมีใจต้องการทำงาน

และสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุวัตถุประสงค์ รวมทั้ง นำความเจริญก้าวหน้ามาสู่องค์กร และทำให้องค์กรพัฒนายั่งยืนต่อไป และเมื่อนำมาประยุกต์ใช้กับการบริหารงาน เพื่อป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา อาจสรุปว่า การใช้อิทธิพลหรือการจูงใจในการบริหารงาน เพื่อป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา หมายถึง การสร้างความตระหนักแก่ผู้เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับนโยบาย วัตถุประสงค์และแผนการป้องกันยาเสพติดอย่างสม่ำเสมอ การแต่งตั้งและมอบหมายผู้รับผิดชอบดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษาตามความเหมาะสม ตามความสมัครใจ การให้ความสำคัญกับการป้องกันปัญหาเสพติด การให้คำปรึกษา แนะนำแก่ผู้รับผิดชอบ การรับฟังข้อเสนอแนะและร่วมปรึกษากับผู้เกี่ยวข้อง การยกย่องชมเชยและให้กำลังใจ รวมทั้ง การจัดตั้งอำนาจความสะดวกในการปฏิบัติงาน

1.2.4 การประสานงาน (Coordinating)

1) ความหมายของการประสานงาน

ประยูร อาษานาม (2544 : 51) ได้กล่าวไว้ว่า ในหน่วยงานที่มีขนาดเล็กหรือในทีมงาน บุคลากรทุกคนมีภารกิจของตนเอง หรือทุกคนเป็นส่วนประกอบของหน่วยงาน การปฏิบัติงานตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน จำเป็นต้องมีการปฏิสัมพันธ์กันถ้าต่างคนต่างทำการปฏิบัติงานก็จะด้อยประสิทธิภาพลง ดังนั้น การประสานงานจึงนับว่าเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้ภารกิจได้บรรลุวัตถุประสงค์ โดยเฉพาะในหน่วยงานขนาดใหญ่ที่มีการแบ่งงานเป็นฝ่ายหรือแผนก ตามลักษณะเฉพาะของฝ่ายหรือแผนก การประสานงานยังมีความจำเป็นอย่างมาก จึงสรุปว่า การประสานงานเป็นการจัดให้บุคลากรหรือหน่วยงานย่อยหลายๆ หน่วยงาน ทำงานร่วมกันอย่างสัมพันธ์สอดคล้องกัน เพื่อให้ภารกิจบรรลุตามวัตถุประสงค์ขององค์กรนั้นๆ

กรีก (Gregg, 1975 : 307) กล่าวถึง ความหมายของการประสานงานว่าเป็นกระบวนการเชื่อมความสัมพันธ์บุคคล วัสดุและทรัพยากรอื่น เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย

2) ประโยชน์ของการประสานงาน

ประยูร อาษานาม (2544 : 52) กล่าวถึง ประโยชน์ของการประสานงานไว้หลายประการ ดังนี้ คือ

1. การบรรลุนโยบาย วัตถุประสงค์ และเป้าหมายของหน่วยงาน ภารกิจของหน่วยงาน ก็คือ การปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุนโยบาย วัตถุประสงค์และเป้าหมาย ถ้าหากต่างคนต่างทำงานแล้ว จะทำให้ขาดทิศทางในการปฏิบัติงาน การร่วมมือร่วมใจ และความสอดคล้องสัมพันธ์กันหรือประสานงานกัน จะทำให้บรรลุความต้องการทั้งสามประการนี้

2. ประสิทธิภาพการประสานงาน จะทำให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด เพราะทุกคนต่างทราบความเคลื่อนไหวในการดำเนินงาน เมื่อมีปัญหา ก็มีการปรึกษาหารือกันเพื่อหาทางแก้ไข ตลอดทั้ง มีการควบคุมและการประเมินผลร่วมกัน

3. การประหยัดทรัพยากรและเวลา งบประมาณ วัสดุ เป็นสิ่งที่มีค่าขององค์กร นอกจากนั้น การดำเนินงานจะต้องแข่งขันกับเวลา หรือหากเป็นองค์กรทางธุรกิจ จะต้องแข่งขันกับองค์กรอื่นๆ การประหยัดสิ่งเหล่านี้จะช่วยลดการลงทุน และมีโอกาสที่ดีกว่า ซึ่งจะต้องอาศัยการประสานสัมพันธ์ในการดำเนินงานของบุคลากร และหน่วยงานย่อยๆ ขององค์กร

4. การลดและป้องกันความซ้ำซ้อนในการทำงาน การประสานงานต้องอาศัยการวางแผน การติดต่อสื่อสารและการควบคุม ซึ่งทำให้บุคลากร และหน่วยงานย่อยทราบภารกิจของตน จึงทำให้ไม่มีการก้าวล่วงงานของคนอื่นๆ ความซ้ำซ้อนในการดำเนินงานทำให้เกิดความขัดแย้งในองค์กรได้ นอกจากนั้นจะทำให้เกิดการสูญเสียทรัพยากรมากขึ้นด้วย

5. ความเข้าใจกันของบุคลากร การประสานช่วยให้เกิดปฏิสัมพันธ์ในหน่วยงาน ทุกคนต้องช่วยเหลือกันทำงาน เพื่อให้งานในระบบดำเนินไปด้วยดี และเทคนิคการประสานงานที่ดีจะทำให้บุคลากรอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

6. ความคิดใหม่ การประสานงานจะช่วยเสริมสร้างและพัฒนากระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม การร่วมกันคิดจะทำให้เกิดแนวคิด แนวทางใหม่ๆ ในการทำงาน

7. การสร้างขวัญกำลังใจอันดี การประสานงานที่ดี จะช่วยให้เกิดความเข้าใจอันดีของสมาชิกในหน่วยงาน ทำให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ และเสริมสร้างกระบวนการกลุ่ม ซึ่งจะอำนวยความสะดวกให้สมาชิกมีความสุขในการทำงาน และส่งผลต่อการมีขวัญ และกำลังใจที่ดี

3) องค์ประกอบที่ทำให้การประสานงานมีประสิทธิภาพ

ประยูร อาษานาม (2544 : 53 - 54) การประสานงานจะดำเนินไปด้วยดีขึ้นอยู่กับระบบขององค์กร และองค์ประกอบหลายประการ องค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญที่จะทำให้สามารถประสานงานในองค์กรได้ดี ได้แก่

1. การจัดองค์กร องค์กรจะต้องกำหนดสายการบังคับบัญชา วัตถุประสงค์ สถานภาพ บทบาทหน้าที่ ปทัสถาน และมาตรฐานในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน ถ้าขาดความชัดเจนแล้ว การประสานงานจะมีปัญหา

2. นโยบายและการวางแผนทิศทาง และแนวทางในการดำเนินงานขององค์กร ได้จากการกำหนดนโยบาย และการวางแผน ถ้ามีการกำหนดนโยบายอย่างชัดเจน และมีการวางแผนอย่างสอดคล้องกับนโยบายแล้ว จะช่วยให้การประสานงานเป็นไปด้วยดี

3. เทคนิคการบริหาร ผู้บริหารจะต้องใช้ภาวะผู้นำ (Leadership) และเทคนิคที่เหมาะสมในการบริหารงาน จึงจะทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติงาน

4. กระบวนการกลุ่ม การดำเนินงานที่ให้ทุกคนมีส่วนร่วมกำหนดวัตถุประสงค์ กำหนดแนวทางการปฏิบัติงาน ร่วมมือกันปฏิบัติงาน และประเมินผลงาน จะช่วยให้ทุกคนทำงานกันอย่างประสานสัมพันธ์

5. การติดต่อสื่อสาร ระบบการติดต่อสื่อสารที่ดี จะต้องเอื้ออำนวยต่อการประสานงาน หากเกิดการขัดข้องแล้ว ก็ยากที่จะประสานกัน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4) เทคนิคการประสานงาน

ประยูร อาษานาม (2544 : 54 - 56) กล่าวถึง เทคนิคที่สามารถนำไปใช้ในการประสานงานไว้ ดังนี้ คือ

1. การจัดระบบสายงานที่เหมาะสม เมื่อกำหนดความรับผิดชอบของหน่วยงานย่อยในองค์กรชัดเจน และมีสายการบังคับบัญชาที่เด่นชัดแล้ว การประสานงานให้แต่ละหน่วยงานทำงานอย่างประสานสัมพันธ์กัน ก็จะมีช่องทางที่เป็นไปได้ดี

2. การกำหนดมาตรฐานในการปฏิบัติงาน กฎ ระเบียบและแนวทางในการปฏิบัติงานที่สมาชิกในหน่วยงานยอมรับ จะทำให้ทุกคนปฏิบัติงานในแนวทางเดียวกัน

3. การใช้คณะกรรมการ การดำเนินงานโดยองค์คณะบุคคล จะเป็นการร่วมมือร่วมใจกันดำเนินงาน และจะทำให้การปฏิบัติภารกิจมีความสัมพันธ์กัน

4. การจัดระบบการติดต่อสื่อสาร การติดต่อสื่อสารจะทำให้ทราบทิศทาง ความเคลื่อนไหว และความก้าวหน้าในการดำเนินงานขององค์กร ขาดความเคลื่อนไหวในองค์กร จะทำให้บุคลากรในหน่วยงานมีข้อมูลสำหรับการปฏิบัติงาน การติดต่อสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ จะสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคลากรและหน่วยงานย่อย

5. การใช้วิธีการงบประมาณ แผนงานและโครงการของหน่วยงานจะกำหนดงบประมาณทั้งหมดของหน่วยงาน การใช้จ่ายงบประมาณจะเป็นตัวกำหนดที่ช่วยให้การดำเนินงานสอดคล้องประสานกัน ถ้าการดำเนินงานไม่ประสานกัน จะก่อให้เกิดความขัดข้องในการเบิกจ่ายงบประมาณ ดังนั้น งบประมาณจะบังคับให้ทุกคนทุกฝ่ายประสานสัมพันธ์กัน

6. การนิเทศ ควบคุมและกำกับ การปฏิบัติงานนิเทศเพื่อตรวจเยี่ยม และแก้ไข ปัญหาเป็นสิ่งจำเป็น เมื่อมีปัญหาในหน่วยงาน ผู้ที่เกี่ยวข้อง จะต้องช่วยกันแก้ปัญหา ซึ่งจะทำให้มี การประสานงาน นอกจากนี้ การควบคุมและกำกับการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามแผน จะต้อง ใช้การประสานงานจึงจะทำให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงาน

7. การมอบอำนาจ การกระจายอำนาจจากผู้บริหารระดับสูงให้แก่ผู้บริหาร ระดับรองลงมา โดยการมอบอำนาจภายใต้การสอดส่องดูแลอย่างเหมาะสม ก็จะเป็นการ ประสานงานได้อย่างดี

8. ผู้ชำนาญการในการปฏิบัติงานบางอย่าง จะต้องให้ผู้รู้ช่วยนิเทศ และให้ คำปรึกษา รวมทั้ง แก้ปัญหาด้วย ซึ่งผู้ชำนาญการจะช่วยในการประสานงาน

9. การพบปะสังสรรค์ ความเข้าใจอันดีระหว่างบุคคลนั้นจะเกิดจากการติดต่อ สัมพันธ์กัน และการสนทนาปราศรัย การพบปะสังสรรค์ ระหว่างบุคคลในหน่วยงาน หรือ องค์กรจะช่วยให้เกิดความเข้าใจอันดี ซึ่งจะส่งผลถึงการประสานงานที่ดีต่อไปด้วย

10. การสร้างขวัญกำลังใจ ขวัญกำลังใจมีผลต่อการปฏิบัติงานของบุคลากร ในหน่วยงาน ผู้บริหารจะต้องตระหนักถึงความสำคัญ และสร้างสิ่งดังกล่าวให้เกิดขึ้นในองค์กร

11. การพัฒนาองค์กร สิ่งแวดล้อม และความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ย่อมมี อิทธิพลต่อองค์กร ดังนั้น องค์กรจะอยู่นิ่งไม่ได้ จำเป็นจะต้องมีการพัฒนาอยู่ตลอดเวลา โดย มีการปรับโครงสร้างปรับบทบาทหน้าที่ของบุคลากร มีการพัฒนาบุคลากรให้มีสมรรถภาพ ในการปฏิบัติงาน และการพัฒนาองค์กรจะได้ผลก็ต้องอาศัยการประสานงาน

กรีก (Gregg, 1975 : 311) ได้กล่าวถึง การประสานงานในวงการศึกษาว่าหาก จะได้รับความสะดวกแล้ว ต้องขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ ดังต่อไปนี้

1. โครงสร้างของการบริหารมีระเบียบแบบแผนรัดกุม
2. มีแผนภูมิแสดงสายงาน สายบังคับบัญชา และสายงานติดต่อ สื่อสาร
3. มีการเขียนนโยบาย กฎเกณฑ์และระเบียบข้อบังคับต่างๆ ไว้เป็น ลายลักษณ์อักษร อ้างอิงได้
4. ระบบติดต่อสื่อสาร (Communication system) เป็นระบบ ตามแบบ (formal) ซึ่งยึดเป็นหลักปฏิบัติได้อย่างแน่นอน
5. มีบุคลากรประสานงาน ซึ่งเป็นผู้มีความสามารถสูง ทำหน้าที่นี้โดยเฉพาะ
6. มีคณะกรรมการ ประกอบด้วย ตัวแทนของบุคลากรระดับต่างๆ ซึ่ง ประชุมกันเป็นประจำ เป็นการเปิด โอกาสให้ได้พบปะทำความเข้าใจกันในที่ประชุมอยู่เสมอ

7. มีคณะกรรมการครู ที่สนใจและรับผิดชอบปัญหาที่คล้ายๆ กัน ร่วมทีมกัน
8. เขียนโครงการและวิธีการทำงานต่างๆ ไว้เป็นลายลักษณ์อักษรให้ทุกคนได้รับทราบ
9. มีหนังสือชี้แจงเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรและประมวลการสอนอย่างชัดเจน
10. คู่มือครูประจำโรงเรียน เพื่อให้ครูรู้หน้าที่ และรู้จักโรงเรียนดี
11. มีทะเบียนและบันทึกรายงานต่างๆ จัดไว้เป็นระบบ
12. ผู้ร่วมงานทุกคนมีโอกาสพบปะสังสรรค์ นอกเวลาปฏิบัติงาน เพื่อสร้างไมตรีสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน
13. การใช้อำนาจหน้าที่ของบุคลากรทุกระดับด้วยความภาคภูมิใจและยุติธรรม

5) รูปแบบของการประสานงาน

ประยูร อาษานาม (2544 : 56 - 57) กล่าวถึง รูปแบบการประสานงานที่ปฏิบัติ โดยทั่วไปว่ามี 3 รูปแบบ คือ การประสานงานแบบแนวตั้ง แนวนอน และแนวทะแยง

1. การประสานงานแบบแนวตั้ง เป็นการประสานงานระหว่างระดับต่างๆ ขององค์การ เช่น จากกรมลงไปสู่กอง ฝ่าย แผนก เป็นต้น
 2. การประสานงานแบบแนวนอน เป็นการประสานงานภายในหน่วยงานเดียวกัน หรือในระดับเดียวกัน
 3. การประสานงานแบบทะแยง เป็นการประสานงานข้ามระดับ เช่น การประสานงานจากแผนกหนึ่งในฝ่ายหนึ่ง หรือกองหนึ่งกับฝ่ายหรือกองอื่นๆ เป็นต้น
- จากการศึกษา เรื่อง การประสานงาน สรุปได้ว่า การประสานงาน หมายถึง การจัดให้บุคลากรหรือหน่วยงานย่อยหลายๆ หน่วยงาน ทำงานร่วมกันอย่างสัมพันธ์สอดคล้อง เพื่อให้ภารกิจบรรลุตามวัตถุประสงค์ขององค์การ และเมื่อนำมาประยุกต์ใช้กับการประสานงาน เพื่อป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา จึงอาจจะสรุปได้ว่า การประสานงานเพื่อป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา หมายถึง การจัดทำแผนภูมิแสดงสายการบริหารงานเพื่อป้องกันปัญหาเสพติด การชี้แจงบทบาทหน้าที่ให้ผู้เกี่ยวข้องทุกคนเข้าใจ การประสานความร่วมมือ และเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้อง ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา รวมทั้ง นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วม การประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อป้องกันปัญหาเสพติด การจัดทำเอกสาร คู่มือ การปฏิบัติงานป้องกันยาเสพติดเผยแพร่ การประชุม สัมมนาบุคลากรที่เกี่ยวข้อง การจัดกิจกรรมรณรงค์ป้องกันยาเสพติด การจัดส่งนักเรียนเข้าร่วมอบรมเพื่อป้องกันยาเสพติด

ที่หน่วยงานอื่นจัดขึ้น รวมทั้ง การประชาสัมพันธ์การดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา
ให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ

1.2.5 การประเมินผล (Evaluation)

1) ความหมายของการประเมินผล

ชัยนันท์ นันทพันธ์ (2545 : 29) ได้กล่าวถึง การประเมินผล ว่าหมายถึง กระบวนการที่มุ่งแสวงหาคำตอบ สำหรับคำถามที่ว่าองค์กร หรือหน่วยงาน มีการบริหารงาน บรรลุตามวัตถุประสงค์ นโยบาย แผนงานและโครงการที่ได้กำหนดไว้หรือไม่เพียงใด คำตอบ ที่ได้รับจะทราบว่า องค์กรมีการพัฒนาก้าวหน้าหรือล่าช้าเพียงใดนั้น จะเป็นคำตอบที่ได้จากการประเมินผล

ธงชัย สันติวงษ์ (2545 : 257) ได้กล่าวถึง การประเมินผลการปฏิบัติงาน ว่า หมายถึง กิจกรรมทางด้านการบริหารงานบุคคล ที่เกี่ยวข้องกับวิธีการที่หน่วยงาน พยายาม จะ กำหนดให้ทราบแน่ชัดว่า พนักงานของตนสามารถปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพเพียงใด

ประพันธ์ สุริหาร (2545 : 32) ให้ความหมายของ การประเมินผล ไว้ว่า เป็น งานที่ต้องการเปรียบเทียบผลงานที่ต้องการ กับความสำเร็จจริงของการกระทำ และเป็นการสร้าง เกณฑ์การประเมินผลงานรายบุคคล จะเห็นได้ว่าการประเมินผลงาน มีความมุ่งหมายเพื่อตรวจสอบ ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานว่าบรรลุวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด

นพ ศรีบุญนาค (2546 : 32) ได้กล่าวถึง การประเมินผลการปฏิบัติงานเป็นทีม ว่าต้องพิจารณาประเด็นต่อไปนี้ คือ เชื่อมโยงผลการประเมินกับเป้าหมายขององค์กร เริ่มต้น พิจารณาจากลูกค้าของทีม วัดผลการปฏิบัติงานของทีม ตระหนักในความพยายามของเอกบุคคล และใช้วัตถุประสงค์ที่ทีมกำหนดไว้มาพิจารณา

กรีก (Gregg. 1975 : 311) ให้ความหมายการประเมินว่า เป็นการติดตาม ผลงานเป็นระยะๆ อย่างต่อเนื่อง มีการประเมินผล ตรวจสอบประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานให้ บรรลุผลสำเร็จตรงตามเป้าหมาย

เบคเฮิร์ด และแฮร์ริส (Beckhard and Harris. 1977 : 86) ได้กล่าวถึงความหมาย ของการประเมินผลไว้ว่า การประเมินผล หมายถึง การวางแผนการรวบรวมข้อมูล และการ วิเคราะห์กิจกรรมต่างๆ ที่จัดทำขึ้น เพื่อให้ผู้รับผิดชอบในการพัฒนาองค์กร สามารถวัดผล กระทบ และความก้าวหน้าในการพัฒนาองค์กรนั้นว่า ได้ผลเป็นที่น่าพอใจหรือไม่

2) ความสำคัญของการประเมินผล

ชัยนันท์ นันทพันธ์ (2545 : 28) ได้กล่าวถึง สุภาษิตจีนบทที่ว่า รู้เขา รู้เรา รบร้อยครั้งก็ชนะร้อยครั้ง นับเป็นคำกล่าวที่อมตะตราบถึงปัจจุบัน เพราะในการทำสงครามนั้น

การที่จะเอาชนะคู่แข่งหรือฝ่ายตรงข้ามได้ จำเป็นที่จะต้องประเมินสถานการณ์ของฝ่ายตรงข้าม เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการสู้ศึก ถ้าหากไม่มีการประเมินสถานการณ์ของฝ่ายตรงข้าม อาจจะทำให้เกิดความพ่ายแพ้และสูญเสียกำลังทหารอย่างมากมาย เปรียบกับการพัฒนาองค์การ ในภาวะการแข่งขัน ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานภาครัฐกิจ หรือหน่วยงานราชการ จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องอาศัยการประเมินผลการปฏิบัติงาน เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ปรับปรุงหรือพัฒนาการดำเนินงาน ของหน่วยงานให้มีประสิทธิภาพต่อไป

กรีก (Gregg. 1975 : 312) กล่าวถึง ความสำคัญของการประเมินผลว่า โดยทั่วไป วัตถุประสงค์ของการประเมิน ก็คือ การปรับปรุงประสิทธิภาพของงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ซึ่งหมายถึง การตัดสินใจความสำเร็จขององค์การ โครงการหรือกิจกรรม ว่าบรรลุวัตถุประสงค์ หรือไม่ เมื่อนำมาใช้ในกระบวนการบริหารแล้ว จะทำให้พบโครงการที่เข้มแข็ง ส่วนโครงการ ที่ยังอ่อนอยู่ก็จะแยกออกมา และถูกขจัดออกไป

สมาคมนักบริหารการศึกษาสหรัฐอเมริกา (American Association of school. 1995 : 21) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการประเมินผลไว้ว่า การประเมินผลสามารถนำไป ประยุกต์ใช้ในด้านต่างๆ ของกระบวนการบริหารและมีประโยชน์ เนื่องจาก เป็นพื้นฐานในการ ปรับปรุงให้องค์การมีความก้าวหน้าขึ้น เพราะสามารถนำมาใช้ปรับปรุงแผนปฏิบัติการ ความ รับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย การจัดสรรทรัพยากร และวิธีการที่ใช้กระตุ้น หรือการ ประสานงานให้บุคลากรปฏิบัติงานหรือกิจกรรมต่างๆ โดยในกระบวนการประเมินผลนั้น จะพิจารณาทั้งผลสำเร็จของแผนงาน ความก้าวหน้า ความพึงพอใจ รวมทั้ง ขวัญและกำลังใจ ของสมาชิกในกลุ่มด้วย

3) ขั้นตอนการประเมินผล

วีรพล สุวรรณนันทน์ (2545 : 115) สรุปขั้นตอนการประเมินผล ดังนี้

1. กำหนดวัตถุประสงค์และเกณฑ์การประเมินผล เพื่อตรวจสอบว่า วางแผน ตรงกับการปฏิบัติงานหรือไม่ ด้วยการตั้งเกณฑ์วัดความสำเร็จให้ตกลงเป็นด้านๆ
2. เลือกข้อมูลที่จะใช้ในการวัด เพื่อให้ได้ข้อมูลตรงตามต้องการ
3. รวบรวมข้อมูลโดยใช้เครื่องมือต่างๆ เช่น การใช้แบบสอบถาม การสังเกต การสัมภาษณ์
4. การวิเคราะห์ตีความ เสนอแนะ ทำรายงานและเผยแพร่

นอกจากนี้ วีรพล สุวรรณนันทน์ (2539 : 104 - 105) ยังกล่าวอีกว่า วิธีที่จะ ก่อให้เกิดการสอดคล้องกัน ระหว่างการวางแผนกับการปฏิบัติงานนั้น ทำได้ 3 แบบ คือ ต้อง

มีการประเมินก่อนที่จะเริ่มโครงการหรือก่อนการปฏิบัติการ ต้องมีการประเมินผลระหว่างทำโครงการและต้องมีการประเมินผลหลังจากทำโครงการ

กรีก (Gregg. 1975 : 314) สรุปขั้นตอนกระบวนการประเมินผล ดังนี้

1. กำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินผลงานไว้ให้แน่นอนว่า ต้องการประเมินผลงานอะไร
2. กำหนดหลักเกณฑ์ในการประเมินผลงาน
3. รวบรวมข้อมูลต่างๆ โดยวิธีเลือกข้อมูลที่รัดกุมตามหลักเกณฑ์ในการประเมินผลงาน
4. แปรผลของข้อมูลต่างๆที่รวบรวมได้ แล้วนำผลการประเมิน ไปใช้ประโยชน์

4) ประโยชน์ของการประเมินผล

ชัยนันท์ นันทพันธ์ (2545 : 29) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของการประเมินผลที่มีต่อการพัฒนาองค์กรด้านต่างๆ ดังนี้ คือ

1. การสำรวจตรวจสอบการปฏิบัติงาน เป็นการสำรวจตรวจสอบหรือมองไปในอดีตว่า การบริหารงาน และการปฏิบัติงานเป็นระบบหรือไม่ เป็นผลดีเพียงใด เมื่อเปรียบเทียบกับเจตนารมณ์ แผนงาน และวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ทำให้ผู้บริหารทราบถึงศักยภาพ และความสามารถขององค์กร
2. ประเมินประสิทธิผล และประสิทธิภาพการดำเนินงาน โดยเป็นการวัดประสิทธิผลการปฏิบัติงานที่เสร็จสิ้น ว่าผลที่ได้รับเป็นอย่างไรบ้าง มีการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์เพียงใด และมีการวัดประสิทธิภาพว่าคุ้มหรือไม่ เมื่อทราบผลแล้ว ก็สามารถปรับเปลี่ยนการบริหารงานให้เหมาะสมต่อไป
3. การกำหนดทิศทางอนาคตขององค์กร กล่าวคือ ข้อมูลที่ได้จากการประเมินผล สามารถจะนำมาใช้ในการวางแผน เพื่อกำหนดอนาคตขององค์กรได้ว่าจะก้าวเดินไปในทิศทางใด
4. เสริมสร้าง พัฒนาองค์กรให้เกิดความเข้มแข็ง การประเมินผลการดำเนินงานเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงจุดอ่อนจุดแข็งในการบริหารงาน เมื่อทราบถึงปัญหาอุปสรรคที่เป็นจุดอ่อน ก็จะได้รับการแก้ไขอย่างรีบด่วนและถูกต้อง
5. การทำงานมีเป้าหมาย รอบคอบและระมัดระวังยิ่งขึ้น โดยการประเมินผลการดำเนินงาน ทำให้องค์กรทำงานอย่างมีเป้าหมาย และสามารถตอบคำถามที่ว่า กิจกรรมที่

กำหนดไว้แต่ละกิจกรรม มีวัตถุประสงค์ และนโยบายอย่างไร มีการวางแผนอย่างรัดกุม ทั้งระยะสั้นและระยะยาว

วีรพล สุวรรณนันต์ (2545 : 121) สรุปประโยชน์ของการประเมินผล ไว้ดังนี้
คือ

1. ชัดข้อผิดพลาดทั้งหลาย โดยเฉพาะในเรื่องเวลาและค่าใช้จ่ายก่อนการ
ดำเนินโครงการ ทำให้การวางแผนและการปฏิบัติสอดคล้องกัน
2. สามารถสรุปแผนและการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกัน ระหว่างที่มีการ
ปฏิบัติงาน
3. การประเมินผลหลังการปฏิบัติงาน ทำให้ทราบถึงความสำเร็จ ผลกระทบ
ข้อบกพร่องเพื่อนำไปแก้ไข
4. เพื่อประโยชน์ต่อการวางแผนในโครงการต่อเนื่อง
5. เหมาะสำหรับโครงการที่มีการลงทุนมากๆ ลดอัตราการเสี่ยง
6. สามารถจัดทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด

จากการศึกษา เรื่อง การประเมินผล สรุปได้ว่า การประเมินผล หมายถึง กระบวนการตรวจสอบและติดตามผลการปฏิบัติงานว่าองค์การหรือหน่วยงานมีการบริหารงาน บรรลุตามวัตถุประสงค์ นโยบาย แผนงานและโครงการที่ได้กำหนดไว้หรือไม่เพียงใด และเมื่อนำมาประยุกต์ใช้กับการบริหารงานเพื่อป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษาสรุปว่า การประเมินผล การบริหารงานเพื่อป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา หมายถึง การแต่งตั้งผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับ การประเมินผล การกำหนดปฏิทินการประเมิน กำหนดประเด็นหรือเรื่องที่จะประเมิน วิธีการ ประเมิน พร้อมแจ้งให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ การเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการประเมิน การสรุปและรายงานผลการดำเนินงาน รวมทั้ง การนำผลการประเมินมาใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในโอกาสต่อไป

2. แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับยาเสพติด

2.1 ความหมายของยาเสพติด

สำหรับความหมายของยาเสพติดนั้น ได้มีนักวิชาการ และนักการศึกษากล่าวถึงไว้ สอดคล้องกันดังนี้

ราชบัณฑิตยสถาน (2535 : 48) ได้บัญญัติความหมายของยาเสพติด ไว้ว่าเป็นค่านาม หมายถึง ยาหรือสารเคมี ซึ่งเมื่อเสพหรือฉีดเข้าสู่ร่างกายติดต่อกันชั่วระยะเวลาหนึ่งก็จะติด

ก่อให้เกิดพิษเรื้อรัง ทำให้ร่างกายและจิตใจเสื่อมโทรม ได้แก่ ฝิ่น กัญชา ยานอนหลับ สุรา เป็นต้น

องค์การอนามัยโลก (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. 2542 : 3) ได้ให้ความหมายของยาเสพติดว่า ยาเสพติด หมายถึง สิ่งที่เสพเข้าไปในร่างกายแล้ว จะเกิดความต้องการทั้งร่างกายและจิตใจต่อไป โดยไม่สามารถจะหยุดความต้องการ ทั้งทางร่างกายและจิตใจต่อไป จนในที่สุดจะทำให้เกิดโรคร้ายไข้เจ็บต่อร่างกายและจิตใจ ซึ่งผู้เสพจะมีลักษณะอาการ ดังนี้

1. มีความต้องการอย่างแรงกล้าที่จะเสพยานั้นต่อไปอีกเรื่อยๆ
2. มีความโน้มเอียงที่จะเพิ่มปริมาณของยาเสพติดให้มากขึ้นทุกขณะ
3. ถ้าถึงเวลาที่เกิดความต้องการแล้วหากไม่ได้เสพ จะเกิดอาการขาดยา หรืออาการอยากยา โดยแสดงออกในลักษณะต่างๆ เช่น อาเจียน น้ำมูก น้ำตาไหล ทูรันทูราย คลุ้มคลั่ง ขาดสติ โมโห ฉุนเฉียว เป็นต้น
4. ยาเสพติดนั้นจะทำลายสุขภาพของผู้เสพ ทั้งร่างกายและจิตใจ ทำให้ร่างกายซูบผอม มีโรคแทรกซ้อน และทำให้เกิดอาการทางโรคประสาท จิตใจไม่ปกติ

วีระ ไชยศรีสุข (2543 : 159 - 160) ได้กล่าวถึง นิยามของยาเสพติดที่กำหนดโดย องค์การอนามัยโลกว่า หมายถึง สารใดๆ ก็ตามเมื่อเสพเข้าสู่ร่างกายด้วยการกิน ฉีด สูบหรือดม หรือด้วยวิธีอื่น จะมีผลต่อจิตใจ และร่างกายของผู้เสพ ดังนี้

1. การเสพติดทางใจ (Psychological Dependence) หรือการเสพเป็นนิสัย (Habituation) เป็นภาวะที่ผู้เสพมีความรู้สึกสบายขึ้นภายหลังที่ได้เสพยาแล้ว จะมีการปรับตัวทางอารมณ์เกิดขึ้น มีความต้องการที่จะเสพ โดยเริ่มจากความต้องการเพียงเล็กน้อย จนมีความปรารถนาอย่างแรงกล้า
2. การเสพติดทางร่างกาย (Physical Dependence) ระบบสรีระวิทยาจะเกิดการปรับตัวต่อยาที่เสพเข้าไป ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อเซลล์ต่างๆ ในร่างกาย โดยเฉพาะเซลล์สมอง การเปลี่ยนแปลงมีอยู่ 2 ระยะ ระยะที่หนึ่ง คือ ระยะเสพเข้าไปแล้ว และอีกระยะหนึ่งคือ ระยะที่ยาหมดฤทธิ์ ทำให้ผู้เสพ เกิดความต้องการยาขึ้นมาอีก เมื่อผู้เสพหยุดยาจะเกิดอาการเนื่องจากการหยุดยา
3. ความทนทาน (Tolerance) หมายถึง ผู้เสพมีความต้องการจะเพิ่มปริมาณยามากขึ้น จะทำให้เกิดผลเหมือนกัน

4. การเสพยาเสพติด (Addiction) หมายถึง ผู้เสพยาที่มีความต้องการที่จะเสพยาแล้วเสพยาอีก ความต้องการยาเป็นจำนวนมากขึ้น มีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายและจิตใจเห็นได้ชัด

กรมสามัญศึกษา (2545 : 3) ได้ให้ความหมายของยาเสพติด ตามพระราชบัญญัติ ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ที่กำหนดความหมายของคำว่ายาเสพติดให้โทษ ดังนี้ คือ สารเคมี หรือวัตถุชนิดใดๆ ซึ่งเมื่อเสพยาเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าจะโดยวิธีรับประทาน ดม สูบ ฉีด หรือวิธีการ ใดๆ แล้ว จะทำให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจในลักษณะสำคัญ เช่น ผู้ที่เสพยาต้องเพิ่มขนาด การเสพยามากขึ้นเป็นลำดับ ผู้ที่เสพยาจะเกิดอาการถอนยาเมื่อหยุดใช้ยา หรือขาดยา ผู้เสพยาจะ เกิดความต้องการเสพยา ทั้งร่างกายและจิตใจอย่างรุนแรงตลอดเวลา ผู้ที่เสพยาจะมีสุขภาพร่างกาย ที่ทรุดโทรมลง

2.2 ประเภทของยาเสพติดให้โทษ

กรมสามัญศึกษา (2545 : 3) ได้กล่าวถึง ประเภทของยาเสพติดให้โทษตามความใน พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 แบ่งยาเสพติดให้โทษออกเป็น 5 ประเภท ดังนี้

ประเภทที่ 1 ยาเสพติดให้โทษชนิดร้ายแรง ได้แก่ เฮโรอีน อีทอร์ฟิน และ อะซีทอร์ฟิน

ประเภทที่ 2 ยาเสพติดให้โทษทั่วไป ได้แก่ ผีน มอร์ฟิน โคเคอีน ไซฟีน็อกซีเลท เอธิลมอร์ฟิน

ประเภทที่ 3 ยาเสพติดให้โทษชนิดเป็นตำรับยาที่มียาเสพติดให้โทษประเภท 2 ผรุผสม ได้แก่ ยาแก้ไอ ยาแก้ท้องเสียที่มีฝิ่น โคเคอีน ไซฟีน็อกซีเลท เป็นส่วนผสม

ประเภทที่ 4 สารเคมีที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดให้โทษ ประเภท 1 หรือ 2 ได้แก่ อะเซติลแอนไฮไดรด์ อะเซติลคลอไรด์

ประเภทที่ 5 ยาเสพติดให้โทษที่มีได้เข้าข่ายอยู่ในประเภท 1 หรือ 2 ได้แก่ พืช กัญชา พืชกระท่อม เห็ดขี้ควาย

นอกจากนี้ หากจำแนกประเภทของยาเสพติด ตามวิธีการออกฤทธิ์ต่อระบบประสาท ส่วนกลาง จำแนกได้ เป็น 4 ประเภท ดังนี้

ประเภทออกฤทธิ์กดประสาท ได้แก่ ผีน มอร์ฟิน โคเคอีน เฮโรอีน เซโมบาร์บิทัล อะโมบาร์บิทัล ไดอะซีแพม แลคเกอร์ คลอไดอะซีมีกไซด์ ทินเนอร์ กาว เป็นต้น

ประเภทออกฤทธิ์กระตุ้นประสาท ได้แก่ แอมเฟตามีน (ยาบ้า) อีเฟดรีน (ยาอี) พืชกระท่อม โคเคอีน

ประเภทออกฤทธิ์หลอนประสาท ได้แก่ แอลเอสดี ดีเอ็มที เห็ดขี้ควาย

ประเภทออกฤทธิ์ผสมผสาน ได้แก่ กัญชา (ซึ่งอาจกระตุ้นหรือหลอนประสาทร่วมกัน)

2.3 สาเหตุของการติดยาเสพติด

กรมสามัญศึกษา (2545 : 15 - 16) กล่าวถึง สาเหตุที่ทำให้คนเราใช้ยาหรือเสพยาเสพติดว่า มาจากการใกล้ชิดกับยาเสพติดหรือผู้ติดยา การใช้ยาเพื่อลดปัญหา หรือถูกชักชวนให้เสพยา ความอยากรู้อยากเห็น อยากทดลอง สภาพจิตใจที่อ่อนแอต่อการหลบหนีความจริง หลบหนีสังคม และการใช้ยาในทางที่ผิด

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (2545 :9) ได้ระบุถึงสาเหตุของการติดยาเสพติดไว้ ดังนี้

1. ความอยากรู้อยากลองด้วยความคึกคะนอง
2. เพื่อนชวนหรือต้องการให้เป็นที่ยอมรับจากกลุ่มเพื่อน
3. มีความเชื่อในทางที่ผิด เช่น เชื่อว่ายาเสพติดบางชนิดอาจช่วยให้สบายใจ ลืมความทุกข์ หรือช่วยให้ทำงานได้มากขึ้น
4. ขาดความระมัดระวังในการใช้ยา เพราะคุณสมบัติของยาบางชนิด อาจทำให้ผู้ใช้ยาเกิดการเสพติดได้โดยไม่รู้ตัว หากใช้ยาอย่างพร่ำเพรื่อหรือใช้ติดต่อกันเป็นเวลานาน โดยขาดการแนะนำจากแพทย์หรือเภสัชกร
5. สภาพแวดล้อม ถิ่นที่อยู่อาศัย มีการค้าขายเสพยาเสพติดหรือมีผู้ติดยาเสพติด
6. ถูกหลอกให้ใช้ยาเสพติดโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์
7. เพื่อหนีปัญหา เมื่อมีปัญหาแล้วไม่สามารถแก้ปัญหาให้กับตัวเองได้

2.4 การสังเกตผู้ติดยาเสพติด

กรมสามัญศึกษา (2545 : 15) กล่าวถึง การสังเกตผู้เสพยาเสพติดจะมีสุขภาพทรุดโทรม ผอมซีด เหลือง อ่อนแอ ริมฝีปากเขียวคล้ำ ตาแดง น้ำมูกไหล ผิวหนังหยาบกร้าน สติปัญญาเสื่อม ส่วนด้านพฤติกรรม จะมีความก้าวร้าว เจ้าอารมณ์ ขาดเหตุผล ขาดความเชื่อมั่นในตัวเอง และพูดเชือเถื่อนไม่ได้ ขาดความรับผิดชอบ ทำตัวลึกลับ ใส่เสื้อแขนยาว ชอบใส่แว่นดำ ชอบทะเลาะวิวาท ทำร้ายผู้อื่น หรืออาจจะแยกตัวออกจากเพื่อน วิตกกังวล ซึมเศร้า ว่างเหงา หาวนอน ใช้เงินมากผิดปกติ เบื่อหน่ายการเรียน เกียจคร้าน นอกจากนี้ ยังมีข้อสังเกตที่อาจได้จากสิ่งบอกเหตุอื่นอีก เช่น มีรอยที่เกิดจากการฉีดยา การใช้ของมีคมกรีดที่แขนหรือท้องแขน พบอุปกรณ์เกี่ยวกับการเสพยา หรือจะแสดงอาการอยากยาเมื่อถูกกักขังหน่วงเหนี่ยว นอกจากนี้

การสังเกตด้านต่างๆ ที่กล่าวมาแล้ว ยังสามารถใช้วิธีการตรวจเพื่อหาสารเสพติดในร่างกายได้ โดยการฉีดยาทำลายฤทธิ์ของยาเสพติด โดยการตรวจปัสสาวะเพื่อหาสารเสพติด

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (2545 :10) กล่าวถึงการสังเกตผู้ติดยาเสพติดว่า ยาเสพติดหากเสพจนติด เลิกไม่ได้ จะส่งผลทำให้ร่างกาย จิตใจ และความประพฤติของผู้เสพ เปลี่ยนไปจากเดิม ที่อาจสังเกตพบได้ คือ

1. ร่างกายทรุดโทรม ซุบซอม
2. อารมณ์ฉุนเฉียว จึงมักพบผู้ติดยาเสพติดติดชอบทะเลาะวิวาท และทำร้ายผู้อื่น หรือในทางกลับกัน บางคนอาจเงียบขรึมผิดปกติ ชอบแยกตัวอยู่คนเดียว หลีกหนีออกจากพรรคพวกเพื่อนฝูง
3. ถ้าผู้เสพเป็นนักเรียน จะมีผลการเรียนแย่งลง และถ้าหากเป็นคน ทำงาน ประสิทธิภาพการทำงานจะลดลง หรือไม่ยอมทำงานเลย
4. ใส่เสื้อแขนยาวตลอดเวลา เพื่อปกปิดรอยเข็มฉีดยาบริเวณใต้ท้องแขนด้านใน หรือรอยกรีดตรงต้นแขนด้านใน
5. ติดต่อกับเพื่อนแปลกๆ ใหม่ๆ ซึ่งมีพฤติกรรมผิดปกติ
6. ขอลเงินจากผู้ปกครองเพิ่มหรือยืมจากเพื่อนฝูงเสมอเพื่อนำไปซื้อยาเสพติด
7. ขโมย ฉกชิงวิ่งราวเพื่อหาเงินไปซื้อยา
8. ผู้ติดยาเสพติดบางชนิด เช่น เฮโรอีน จะมีอาการอยากยา บางคนมีอาการรุนแรงถึงขั้นลงแดง

2.5 โทษของยาเสพติด

กรมสามัญศึกษา (2545 : 16) กล่าวถึงโทษของการใช้ยาเสพติดว่ามีผลต่อผู้เสพทั้งร่างกายและจิตใจ ทำให้เป็นโรคติดเชื้อได้ง่าย ภูมิคุ้มกันของร่างกายลดลง และภาวะจิตใจไม่ปกติ ไร้สมรรถภาพ ขาดความเชื่อมั่น เสียบุคลิกภาพ เสื่อมเสียชื่อเสียงตนเองและครอบครัว เป็นภาระแก่ครอบครัว เกิดปัญหาในครอบครัว มีผลกระทบต่อสังคมและเศรษฐกิจ ก่อให้เกิดปัญหาในสังคม ก่ออาชญากรรม เกิดอุบัติเหตุ เป็นภาระที่สังคมต้องปราบปรามและบำบัดรักษา นอกจากนี้ มีผลต่อประเทศชาติที่ต้องสูญเสียกำลังคน และงบประมาณการป้องกันปราบปราม รวมทั้ง บำบัดรักษา สูญเสียทรัพยากรบุคคลในการพัฒนาประเทศ บั่นทอนความมั่นคงของชาติ

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (2545 : 12 - 13) กล่าวถึงโทษและพิษภัยอันเกิดจากการใช้ยาเสพติดว่า นอกจากมีผลกระทบโดยตรง ก่อให้เกิดโทษ

อันตรายต่อร่างกายและจิตใจของผู้เสพเองแล้ว ยังก่อให้เกิดผลกระทบทางอ้อมต่อระบบครอบครัว ระบบสังคมและประเทศชาติ ดังนี้

1. โทษพิษภัยต่อผู้เสพ ฤทธิ์ของยาเสพติด จะมีผลต่อระบบประสาท และระบบอวัยวะต่างๆ ของร่างกาย ตลอดจน จิตใจของผู้ที่เสพเสมอ ดังนั้น พบว่า สุขภาพร่างกายของผู้เสพยาจะทรุดโทรม ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ เช่น มีรูปร่างผอม ชูบซัด ผิวคล้ำ ไม่มีแรง อ่อนเพลียง่าย สมองเสื่อม ความคิดความจำสับสน และเป็นโรคติดเชื้ออื่น ๆ ได้ง่าย เช่น โรคตับอักเสบ ไตอักเสบ โรคระบบทางเดินหายใจ โรคหัวใจ โรคมะเร็งปอด ภูมิคุ้มกันของร่างกายลดลง มีสภาวะทางจิตใจไม่ปกติ สมรรถภาพจิตใจเสื่อมลง อารมณ์แปรปรวนง่าย ซึมเศร้า วิดกกังวล มีความรู้สึกฟุ้งซ่าน จากผลร้ายที่เกิดขึ้นดังกล่าว จะผลักดันให้ผู้เสพยาเสพติด กลายเป็นบุคคลที่ไร้สมรรถภาพ ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ในการดำเนินชีวิตในสังคมขาดความเชื่อมั่น บุคลิกภาพสูญเสีย ไม่สนใจตนเอง ไม่สนใจการงาน การเรียน และผู้เสพยาบางรายอาจประสบอุบัติเหตุจนถึงขั้นพิการแขน ขา เช่น พลัดตกจากที่สูงขณะทำงาน หรือหกล้ม อันเนื่องมาจากฤทธิ์ของยาเสพติดที่มีผลต่อระบบประสาทและสมอง

2. โทษพิษภัยต่อครอบครัว การติดยาเสพติดนอกจากทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียงของตนเองและครอบครัว ยังทำให้ผู้เสพกลายเป็นบุคคลที่ขาดความรับผิดชอบต่อครอบครัว ไม่ห่วงใยดูแลครอบครัวอย่างที่เคยปฏิบัติ ทำให้สภาพครอบครัวขาดความอบอุ่น ต้องสูญเสียเศรษฐกิจและรายได้ของครอบครัว เนื่องจากต้องนำเงินไปซื้อยาเสพติด บางรายต้องสูญเสียเงินเพื่อรักษาตนเองจากโรคร้ายแรงต่างๆ อันเกิดจากการใช้หรือเสพยาเสพติด กลายเป็นภาระของครอบครัว นำไปสู่ปัญหาการทะเลาะวิวาทบ่อยๆ และครอบครัวแตกแยกในที่สุด

3. โทษพิษภัยต่อสังคมและเศรษฐกิจ ผู้ที่เสพยาเสพติด นอกจากจะเป็นผู้ที่มีความรู้สึคว่าตนเองด้อยโอกาสทางสังคมแล้ว ยังอาจมีความคิดหรือพฤติกรรมที่นำไปสู่ปัญหาสังคมส่วนรวม เช่น ก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรม ปัญหาอุบัติเหตุ และปัญหาโรคเอดส์ ซึ่งเป็นการสูญเสียทรัพยากรบุคคลอันมีค่า ตลอดจน ทรัพย์สินทั้งของตนเองและของส่วนรวม อย่างไรก็ตาม ประโยชน์ เป็นการถ่วงความเจริญ ความก้าวหน้าในการพัฒนาของสังคม สภาวะการณ์ดังกล่าวกลับกลายเป็นภาระของสังคมส่วนรวม ในการจัดบุคลากร แรงงานและเงิน ในการปราบปรามและบำบัดรักษาผู้ติดยาในที่สุด

4. โทษพิษภัยต่อประเทศชาติ ผู้ที่เสพยาเสพติดและตกเป็นทาสยาเสพติด อาจกล่าวได้ว่า เป็นผู้ที่ไม่ชอบทำลายเศรษฐกิจ และความมั่นคงของประเทศชาติ เนื่องจากผู้เสพยาเหล่านี้ทำให้รัฐบาลต้องสูญเสียกำลังคน และงบประมาณแผ่นดินจำนวนมหาศาล เพื่อใช้จ่ายในการ

ป้องกันปราบปรามและบำบัดรักษา ทำให้สูญเสียทรัพยากรบุคคล เกิดความไม่สงบสุข ทำให้เศรษฐกิจทรุด บั่นทอนความมั่นคงของชาติ

จากการศึกษา เรื่อง ยาเสพติด สรุปได้ว่า ยาเสพติด หมายถึง สารเคมีหรือวัตถุชนิดต่างๆ ที่เสพเข้าไปในร่างกายโดยรูปแบบต่างๆ ติดต่อกันระยะเวลาหนึ่งแล้ว จะส่งผลต่อทั้งร่างกาย และจิตใจในทางที่เสื่อมถอยลง รวมทั้งผู้เสพจะมีความต้องการเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ มีอาการถอนยาเมื่อขาดยา มีความต้องการเสพ ทั้งทางร่างกายและจิตใจอย่างรุนแรง สำหรับ ประเภทของยาเสพติดให้โทษ ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 แบ่งออกเป็น 5 ประเภท และหากจำแนกตามวิธีการออกฤทธิ์ต่อระบบประสาทส่วนกลาง แบ่งเป็น 4 ประเภท สาเหตุของการติดยาเสพติดอาจเกิดจาก การขาดความรู้ ความเข้าใจ มีความเชื่อที่ผิดๆ อยากลอง สภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย เสี่ยงต่อการเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ในลักษณะต่างๆ โดยผู้ติดยาเสพติดจะมีอาการผิดปกติ ทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา รวมทั้งมีพฤติกรรมที่แตกต่างไปจากบุคคลโดยทั่วไป และโทษหรือพิษภัยของยาเสพติดนอกจากส่งผลกระทบโดยตรงต่อตัวผู้เสพ ยังส่งผลกระทบต่อครอบครัว เศรษฐกิจ สังคมและประเทศด้วย

3. การป้องกันยาเสพติด

การป้องกันยาเสพติดว่า เป็นมาตรการที่ใช้ในการลดความต้องการยาเสพติดในหมู่ประชาชน กิจกรรมหรือการดำเนินการใดๆ นั้น ครอบคลุมถึง กิจกรรมที่มีผลกระทบโดยตรง หรือทางอ้อมแก่การจัดปัญหา เช่น การให้ความรู้ การบำบัดรักษา และการฟื้นฟูสมรรถภาพ การป้องกันยาเสพติดอย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องมีความเข้าใจในสาเหตุ และองค์ประกอบของปัญหาการติดยาเสียก่อน ปัญหาเสพติดเป็นปัญหาสลับซับซ้อนเกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่างๆ คือ คนติดยา ตัวยา และปัจจัยที่เอื้อให้มีการติดยา หรือสิ่งแวดล้อม ผู้ที่ติดยาแต่ละคน ต่างมีภูมิหลังและประสบการณ์ของตนเองแตกต่างกัน แม้จะติดยาเสพติดชนิดเดียวกัน แต่อาจมีสาเหตุแตกต่างกันได้ ปัญหาเสพติดในชุมชนก็เช่นเดียวกัน หมู่บ้านเดียวกัน เชื้อชาติเดียวกัน และมีการแพร่ระบาดของยาเสพติดเหมือนกัน ไม่จำเป็นต้องมีสาเหตุของปัญหาที่เหมือนกัน วิธีป้องกันที่ได้ผลในชุมชนหนึ่ง ไม่แน่ว่าจะได้ผลในอีกชุมชนหนึ่ง แต่อาจจะนำมาดัดแปลงให้เข้ากับสถานการณ์ของชุมชนนั้นได้ การวางแผนป้องกันและแก้ไข จึงจำเป็นที่จะต้องศึกษาสาเหตุเฉพาะ และต้องทำการป้องกันให้ตรงกับสาเหตุต่างๆ (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2545 :12) ดังนั้น การป้องกันปัญหาเสพติด จึงมีรายละเอียดที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

3.1 แนวทางการป้องกัน

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (2545 :13 - 15) กล่าวถึงแนวทางการป้องกันยาเสพติดไว้ดังนี้ คือ

1. การป้องกันในวงกว้าง เป็นการป้องกันเน้นเป้าหมายที่สังคมโดยทั่วไป มิได้เฉพาะเจาะจงบุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยเฉพาะ โดยมุ่งที่จะสร้างสังคมให้ตระหนักถึงพิษภัยของยา ลดความต้องการของสังคมและลดการตอบสนองของยาเสพติด การป้องกันในวงกว้างนี้มีรายละเอียดที่ควรทราบ ดังนี้

1.1 รูปแบบและแนวคิด

1.1.1 การพัฒนาสุขภาพ แนวคิดนี้มองว่า ปัญหายาเสพติดเป็นเรื่องของปัญหาสุขภาพอนามัย โดยยึดหลักว่าหากประชาชนมีสุขภาพและอนามัยที่แข็งแรงสมบูรณ์ ก็ไม่มีความจำเป็นต้องใช้ยาต่างๆ ซึ่งครอบคลุมถึงการใช้ยาเสพติดด้วย ตัวอย่างที่เห็นชัดเจนคือ การสร้างบริการสาธารณสุขพื้นฐานในชุมชนชาวเขา เพื่อป้องกันการใช้ฝิ่นเป็นยาสำหรับบรรเทาอาการเจ็บป่วยต่างๆ

1.1.2 การเสริมสร้างศีลธรรม แนวคิดนี้จะมองว่า ปัญหายาเสพติดเป็นเรื่องที่ประชาชนเสื่อมศรัทธา กลุ่มหลงมัวเมาในอบายมุข จึงเกิดปัญหายาเสพติดขึ้น ถ้าหากประชาชนทั่วไป ปฏิบัติศีลอย่างเคร่งครัดและมีธรรมะเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวแล้ว เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น ก็จะใช้ศีลธรรมเป็นแนวทางในการแก้ปัญหา ไม่ต้องพึ่งยาเสพติด

1.1.3 การใช้กฎหมาย แนวคิดนี้จะมองว่า ยาเสพติดเป็นเรื่องที่ผิดศีลธรรมและกฎหมาย เพื่อความปลอดภัยของสังคม จึงควรออกกฎหมายปกป้องมิให้มีการผลิต จำหน่าย หรือใช้ยาเสพติดอันเป็นการลดการตอบสนองของตัวยา แนวคิดนี้ได้รับการสนับสนุนจากนักกฎหมาย โดยการให้เหตุผลว่า อาชญากรรมทุกชนิด ถ้าหากมีกฎหมายเพื่อปราบปราม อาชญากรรมสังคมจำเป็นต้องยอมรับและปฏิบัติตามเมื่อมีการฝ่าฝืน หากผู้มีอำนาจใช้กฎหมายปฏิบัติงานอย่าง ได้ผลและเป็นธรรม สามารถลดอาชญากรรมได้ ยาเสพติด ถือเป็นอาชญากรรมชนิดหนึ่ง โดยจัดอยู่ในประเภทอาชญากรรมที่ไม่มีผู้เสียหาย ก็อยู่ในขอบข่ายเช่นเดียวกัน

1.1.4 การพัฒนาสังคม แนวคิดนี้จะมองว่า สังคมที่เสื่อมโทรมนั้นจะเป็นปัจจัยสำคัญในการเอื้อให้คนต้องใช้ยาเสพติด ในสังคมที่เสื่อมโทรม เช่น บริเวณชุมชนแออัด เป็นสังคมที่อยู่ในสภาวะกดดันมาก จะมีการแพร่ระบาดของการใช้ยาเสพติดแพร่หลาย หากสังคมมีการพัฒนาสภาวะเศรษฐกิจที่ดีขึ้น สภาวะชุมชนที่เจริญขึ้น ความกดดันของสังคมลดลง ปัญหาการแพร่ระบาดและการใช้ยาเสพติดควรจะผ่อนคลายลง

1.2 วิธีการป้องกันในวงกว้าง

1.2.1 การให้ข้อมูลข่าวสาร เป็นการให้ข้อมูล ข่าวสารที่ถูกต้องของปัญหา ยาเสพติด เพื่อให้ชุมชนวิเคราะห์ เลือกข้อมูลและตัดสินใจด้วยตนเอง ในการให้ข่าวสารในการ ป้องกันต้องคำนึงถึงวิธีการและความเหมาะสมต่อกลุ่มเป้าหมาย ตลอดจน องค์ประกอบทางสังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรมด้วย ไม่ควรมุ่งเน้นการให้ความรู้เรื่องตัวยาเพียงอย่างเดียว มิฉะนั้น อาจจะเป็นการชี้แนะให้ผู้อยากรู้ อยากเห็นเกิดการทดลองยาได้

1.2.2 การให้การศึกษาก่อให้เกิดการถ่ายทอดความรู้เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ ทักษะและ ประสบการณ์ในการสร้างคุณภาพชีวิต และการไม่พึ่งยาเสพติด โดยเน้นที่การพัฒนาตนเอง การพัฒนาจิตใจ และสร้างสุขนิสัย ดังนี้

1) สร้างความเชื่อมั่นว่า ตนเองมีคุณค่า เพราะหากบุคคล มีความเชื่อมั่น ในตนเองแล้ว จะสามารถสร้างตนเองเป็นสิ่งยึดเหนี่ยว ไม่มีความจำเป็นจะต้องพึ่งยาสิ่งใด โดยเฉพาะยาเสพติด เป็นการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันให้ตนเอง

2) ส่งเสริมความสัมฤทธิ์ผลการส่งเสริมบุคคลหรือชุมชน ประสบ ความสำเร็จ ย่อมได้รับการยกย่อง ผลที่ตามมา คือ ความเชื่อมั่นในตนเอง

3) ทักษะการประกอบอาชีพ เพื่อใช้เป็นแนวทางสำหรับ การดำรงชีวิต ตามความสามารถและความถนัดของตน เป็นการลดความกดดันทางเศรษฐกิจ และเป็นการ ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

4) การจัดกิจกรรมทางเลือก ส่งเสริม สนับสนุนให้เกิดกิจกรรมต่างๆ ที่ เหมาะสมกับพื้นฐานของบุคคล และชุมชน เพื่อเป็นทางเลือกในการใช้เวลา และช่วยเบี่ยงเบน ความสนใจ มิให้ไปอยู่กับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เช่น การมั่วสุม การไชยาเสพติด ทั้งยังเป็น ประโยชน์ต่อการพัฒนาร่างกายและจิตใจ เพื่อให้เกิดความมั่นคงในตนเอง มีจิตสำนึกในการ พึ่งตนเอง

2. การป้องกันในวงแคบ

มุ่งเน้นเฉพาะบุคคลบางกลุ่ม หรือชุมชนบางแห่งที่ล่อแหลมต่อปัญหา ยาเสพติด โดยที่ได้ประเมินแล้วว่า ถ้าหากดำเนินการป้องกันในวงกว้าง หรือป้องกันทั้งสังคม อาจจะได้ ผลช้าไม่ทันกาล จำเป็นต้องจำกัดกลุ่มบุคคลหรือพื้นที่เป้าหมายให้แคบลง เพื่อให้การดำเนินงาน ปรากฏผลอย่างทันท่วงที ตัวอย่างเช่น ตั้งเป้าหมายเฉพาะกลุ่มวัยรุ่น กลุ่มนักเรียน กลุ่มผู้ว่างงาน กลุ่มชาวเขาในพื้นที่ปลูกฝิ่น หรือหมู่บ้านที่มีการระบาดของสารเสพติดต่างๆ โดยการป้องกัน ในวงแคบ มีแนวทางดังนี้ คือ

2.1 การฝึกอบรม เป็นการฝึกอบรมให้ความรู้ด้านการป้องกันยาเสพติด และ การใช้ยาเสพติดในทางที่ถูกต้อง โดยมีเป้าหมายอยู่ที่กลุ่มชน 2 กลุ่ม คือ

2.1.1 กลุ่มแกนนำ มีจุดประสงค์ที่จะอบรมแกนนำหรือผู้นำชุมชน ให้ความรู้และนำความรู้ไปปฏิบัติในชุมชน โดยปรับวิธีการให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น

2.1.2 กลุ่มประชาชน เป็นการอบรมเพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรม หรือประชาชน ได้รับความรู้ และมีพฤติกรรมต่อต้านการเสพติดโดยตรง ซึ่งกลุ่มประชาชนนี้ แบ่งเป็นกลุ่มย่อยๆ ได้ เช่น กลุ่มผู้ปกครอง กลุ่มหนุ่มสาว กลุ่มเกษตรกร เป็นต้น

2.2 การรณรงค์เพื่อเป็นการเผยแพร่ข่าวสาร โดยระดมสื่อต่างๆ ภายใต้ขอบเขต ที่กำหนด เนื่องจากการเผยแพร่ในวงกว้างไม่สามารถเข้าถึงปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร นอกจากนั้นแล้ว ยังเปิดโอกาสให้ประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมในการเผยแพร่ นั้นด้วยการรณรงค์ ในพื้นที่ที่ปัญหาเสพติดรุนแรง จะทำให้ชุมชนเกิดการตื่นตัว ตระหนักถึงปัญหาและอาจมี ส่วนร่วมในการคิดแก้ปัญหา

2.3 การปฏิบัติทางสังคมเป็นวิธีที่หวังผลการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว บางกรณี ที่หวังผลสูง อาจต้องใช้วิธีการที่ค่อนข้างรุนแรง เช่น ขจัดแหล่งมั่วสุม หรือกวาดล้างแหล่งผลิต

3. การป้องกันกรณีพิเศษ

เป็นการป้องกันที่เน้นในวงแคบที่สุด มีเป้าหมาย ที่ตัวผู้ติดยาเสพติดเอง หรือ ผู้ที่มีความเสี่ยงสูงและครอบครัว เช่น บุคคลที่กำลังเผชิญกับปัญหาของตนเอง บุคคลที่ครอบครัว แยกแยกหรือขัดแย้งกันอย่างรุนแรง ผู้ติดยาที่ผ่านการถอนพิษ มาแล้วแต่ยังมีได้แก้ปัญหาพื้นฐาน ของตนเองในการติดยาเสพติด กลวิธีการป้องกันวิธีพิเศษนี้ มีหลายประการ เช่น

3.1 การวิเคราะห์ปัญหา เพื่อให้ผู้ติดยาได้ทราบพฤติกรรม และปัญหาของ ตนเองในการติดยา

3.2 การให้คำปรึกษาแนะนำ เป็นแนวทางปฏิบัติสำหรับเลือกปฏิบัติ ในกรณี เกิดปัญหา เพื่อหลีกเลี่ยงการใช้ยาเสพติด

3.3 การให้คำปรึกษาแก่ครอบครัว เพื่อลดความกดดันในครอบครัวลง และให้แนวปฏิบัติแก่ครอบครัวของผู้ติดยาเสพติดหรือผู้มีความเสี่ยงสูง

3.4 การให้สุศึกษา เป็นการให้ความรู้เรื่องยาและสุขภาพอย่างถูกต้อง เพื่อ ป้องกันการกลับไปใช้ยาในทางที่ผิดอีก

3.5 การให้กำลังใจ เพื่อเป็นกำลังใจให้แก่ผู้ติดยา ในขณะที่กำลังเผชิญปัญหา ที่อาจนำไปสู่การใช้ยาเสพติดอีก การฝึกอาชีพเพื่อให้ใช้เวลาในการปฏิบัติงานอาชีพ จะได้ไม่มี เวลาว่าง และคิดถึงยาเสพติดน้อยลง

ทั้งนี้ แนวทางหรือกลวิธีทุกอย่างนั้น สามารถนำไปปฏิบัติพร้อมๆ กันได้ หลายวิธี ไม่ว่าจะเป็นการป้องกันในระดับใด หรือมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันมิให้เกิดการใช้ยา ในทางที่ผิด หรือป้องกันการติดยาซ้ำ ข้อสำคัญซึ่งควรนำไปพิจารณา คือ จะนำกลวิธีนั้น ไปใช้ ให้เหมาะสมกับสถานะของสังคม วัฒนธรรมและชุมชนได้อย่างไร เพราะหากนำไปใช้โดยมิได้ ปรับปรุงให้เหมาะสมกับสังคมแล้ว ในบางกรณีอาจจะเกิดผลกระทบอันมิพึงปรารถนาได้

3.2 ระดับการป้องกันยาเสพติด

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (2545 :16) กล่าวถึง ระดับของการป้องกันยาเสพติด ว่าจำแนกได้เป็น 3 ระดับ ดังนี้

1. การป้องกันขั้นต้น (Primary prevention) เป็นมาตรการป้องกันยาเสพติด ที่ดำเนินการเพื่อป้องกันบุคคลให้หลีกเลี่ยงจากสภาพปัญหา อันจะนำไปสู่การเริ่มทดลองใช้ ยาเสพติด ด้วยการจัดกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด และผลกระทบของยาเสพติดที่มีต่อ พฤติกรรมของคน ตลอดจน มุ่งเสริมสร้างกิจกรรมทางเลือกที่เหมาะสม เพื่อเบี่ยงเบนบุคคล ออกจากการใช้ยาเสพติด
2. การป้องกันระดับที่ 2 (Secondary prevention) หมายถึง การทำกิจกรรมใดๆ ที่จะแทรกในช่วงเวลาที่คนได้ทดลองใช้ยาแล้ว และกำลังจะติดยาแต่ยังไม่ติด เป็นผู้ที่มีความ เสี่ยงในการติดยาสูง การจัดกิจกรรมระดับนี้ เป็นการให้ข้อมูลที่ถูกต้องเกี่ยวกับการใช้ยา การให้คำปรึกษา ตลอดจน การเชี่ยวชาญรักษาอาการป่วยไข้ที่เป็นผลจากการใช้ยาเสพติด
3. การป้องกันระดับที่ 3 (Tertiary prevention) หมายถึง การดำเนินการหยุด พฤติกรรม และผลร้ายจากการติดยาเสพติด โดยกระบวนการบำบัดรักษา และฟื้นฟูสมรรถภาพ ร่างกาย และจิตใจของผู้ติดยาเสพติด กระบวนการดังกล่าว ยังหมายรวมถึง การป้องกันการติดยาเสพติดซ้ำอีกด้วย

3.3 การแบ่งกลุ่มเป้าหมาย

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (2545 :17) กล่าวถึง การแบ่งกลุ่มเป้าหมายในการดำเนินงานป้องกันยาเสพติด ว่ามีความเชื่อพื้นฐานมาจาก แนวคิด ในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลนั้น เป็นผลมาจากการได้รับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บุคคลที่แวดล้อมในสถาบันทางสังคมที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิก ดังนั้น ถ้าหาก

พิจารณาว่า บุคคล คือ กลุ่มเสี่ยง บุคคลแวดล้อมก็จะเป็นกลุ่มที่มีอิทธิพลต่อความเชื่อ เจตคติ และพฤติกรรมของกลุ่มเสี่ยง และหากพิจารณาถึงข้อเท็จจริงในการดำเนินงานป้องกันยาเสพติด ก็จะพบว่า ในแต่ละกลุ่มเป้าหมายที่ได้แบ่งไว้ ประกอบด้วยบุคคล 3 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มเสี่ยงต่อการใช้ยาเสพติด เป็นกลุ่มเป้าหมายหลักในการดำเนินงานป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติด ซึ่งได้แก่ บุคคลที่มีแนวโน้มว่าจะมีพฤติกรรมใช้ยาเสพติด หากไม่มีการดำเนินการใดๆ กับกลุ่ม เช่น เยาวชน ทั้งชายหญิง ทั้งในเขตเมืองและชนบท ทั้งในและนอกสถานศึกษา ผู้ใช้แรงงาน บุคคลที่มีปัญหาส่วนตัว ปัญหาครอบครัวหรือบุคคลที่คบหาสมาคมอยู่กับผู้ที่ใช้ยาเสพติด

2. กลุ่มบุคคลที่มีอิทธิพลต่อกลุ่มเสี่ยง เป็นกลุ่มเป้าหมายรอง ที่มีส่วน ในการสนับสนุน ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด การมีอิทธิพลต่อกลุ่มเสี่ยง ได้แก่ อิทธิพลต่อการ ได้รับความรู้ ความเชื่อ เจตคติและพฤติกรรมที่เกี่ยวกับยาเสพติด เช่น กลุ่มเพื่อน พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ครู อาจารย์ อาสาสมัคร ผู้นำ คารา นักร้อง สื่อมวลชน เป็นต้น

3. กลุ่มที่มีอำนาจในการตัดสินใจต่อการดำเนินงาน โครงการการป้องกันยาเสพติด ในสถาบันต่างๆ ได้แก่ ผู้บริหาร ผู้กำหนดนโยบาย เจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้นำที่มีอำนาจ ในการตัดสินใจ ตัดสินใจ และหรือให้ความเห็นชอบต่อการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

จากการศึกษาเรื่อง การป้องกันยาเสพติด สรุปว่า การป้องกันยาเสพติดเป็นมาตรการ ที่ใช้ในการลดความต้องการยาเสพติดในหมู่ประชาชน กิจกรรมหรือการดำเนินการใด ๆ นั้น ครอบคลุมถึง กิจกรรมที่มีผลกระทบโดยตรงหรือโดยอ้อมในการป้องกันและขจัดปัญหา โดยมี แนวทางดำเนินงานทั้งในวงกว้าง วงแคบและกรณีพิเศษ มีระดับการป้องกัน 3 ระดับ ขึ้นอยู่กับ กลุ่มเป้าหมาย และในการป้องกันยาเสพติดนั้น แบ่งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้เป็นกลุ่มใหญ่ๆ 3 กลุ่ม ซึ่งได้แก่ กลุ่มเสี่ยงต่อการใช้ยาเสพติด กลุ่มบุคคลที่มีอิทธิพลต่อกลุ่มเสี่ยง และกลุ่มที่มีอำนาจ ในการตัดสินใจต่อการดำเนินงาน

4. ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับยาเสพติดในจังหวัดหนองคาย

4.1 ข้อมูลเกี่ยวกับยาเสพติดในสถานศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (2546 : 10 - 14) ได้กล่าวถึง สถานการณ์การแพร่ระบาดของยาเสพติดของกลุ่มนักเรียนในสถานศึกษา ว่าเป็นปัญหาสำคัญที่ทุก หน่วยงานจะต้องร่วมมือแก้ไขอย่างเต็มกำลังความสามารถ เพราะปัญหาดังกล่าว นับวันจะทวี

ความรุนแรงยิ่งขึ้น ถึงแม้จะมีข้อมูลบ่งชี้ว่า กลุ่มนักเรียนที่มีปัญหานั้น ส่วนใหญ่เป็นเพียงกลุ่มนักเรียนที่เสพหรือใช้ยาเสพติด มากกว่ากลุ่มนักเรียนที่ติดยาเสพติดก็ตาม แต่ในความเป็นจริง กลุ่มนักเรียนที่เสพหรือใช้ยา ก็จะไปพัฒนาไปเป็นกลุ่มที่ติดยาเสพติดในที่สุด ภายในระยะเวลาไม่นานนัก ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องกำหนดมาตรการในการแก้ปัญหาอย่างถูกต้อง และจากข้อมูลที่รวบรวมได้จากการดำเนินงานตามมาตรการต่างๆ ทำให้สามารถประเมินสถานการณ์ได้ดังนี้

1. ข้อมูลด้านการบำบัดรักษา

- 1.1 จำนวนนักเรียนที่เข้าบำบัดรักษา ในช่วงระยะ 5 ปี มีแนวโน้มสูงขึ้น โดยประมาณ ร้อยละ 80 ของนักเรียนที่เข้าบำบัดรักษา เป็นผู้ป่วยรายใหม่ที่ไม่เคยเข้ามาบำบัดรักษา จึงแสดงให้เห็นว่า มีนักเรียนที่เสพและติดยาเสพติดเพิ่มขึ้นทุกปีและเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ
- 1.2 ประเภทยาเสพติดที่แพร่ระบาดในกลุ่มนักเรียน มีการเปลี่ยนแปลง อย่างชัดเจน โดยในช่วง 5 ปีก่อน เฮโรอีนเป็นยาเสพติดที่แพร่ระบาดมากที่สุด ประมาณร้อยละ 80 ของนักเรียนทั้งหมดที่เข้ารับการบำบัด และสารระเหยมีสัดส่วนรองลงมา ประมาณร้อยละ 10 และต่อมาพบว่า เฮโรอีนได้ลดสัดส่วนการแพร่ระบาดลง แต่กลับมีการแพร่ระบาดของยาบ้าเพิ่มสูงขึ้นอย่างน่าวิตก คิดเป็นร้อยละ 70 ของผู้เข้ารับการบำบัดทั้งหมด และมีประเด็นที่สำคัญคือ กลุ่มนักเรียนเปลี่ยนแปลงวิธีการเสพจากการกินแบบเดิมมาเป็นการสูบ ยิ่งทำให้นักเรียนกลายเป็นผู้ติดยาเสพติดมากขึ้น เพราะตัวยาสามารถออกฤทธิ์ได้เร็วและแรง
- 1.3 ระดับชั้นของนักเรียนที่เสพยาบ้า ปรากฏว่า กลุ่มนักเรียนในระดับ ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับอาชีวศึกษา จัดเป็นกลุ่มเป้าหมายที่มีการแพร่ระบาดมากที่สุด

2. สถานการณ์ในด้านอุปทาน - อุปสงค์ ของยาเสพติดในสถานศึกษา

ปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา ย่อมมีส่วนเกี่ยวข้องกับสังคมภายนอก เพราะสถานศึกษามีใช่เป็นปัจจัยที่แยกโดยแต่เพียงลำพัง ดังนั้น การพิจารณาเกี่ยวกับปัญหานี้ จึงไม่สามารถหลีกเลี่ยงการมองความเชื่อมโยงนี้ได้

2.1 ปัจจัยในด้านอุปทาน (Supply) ของยาเสพติดสู่สถานศึกษา ปัจจัยและวิธีการนำยาเสพติดสู่สถานศึกษา มีหลายรูปแบบ ดังนี้

2.1.1 ปัจจัยแหล่งจำหน่ายยาเสพติด แหล่งที่จะเป็นตัว Supply ของยาเสพติด ส่วนใหญ่จะอยู่ในสังคมภายนอกสถานศึกษา สถานศึกษาที่มีนักเรียนใช้ยาเสพติดจะต้องมีแหล่งที่สามารถสนองยาเสพติดได้ เท่าที่มีการประมวลข้อมูลประเภทแหล่งจำหน่ายที่สนองยาเสพติดแก่นักเรียน ได้แก่ แหล่งจำหน่ายที่เป็นบ้าน ร้านค้า ตลาด สถานบริการน้ำมัน

คิวรถจักรยานยนต์รับจ้าง และแหล่งจำหน่ายที่เป็นบุคคลผู้ค้า เป็นต้น ซึ่งจำหน่ายให้กับผู้เสพที่เป็นนักเรียน บางส่วนจำหน่ายให้กับผู้เสพหลายกลุ่มที่มาซื้อเสพ หากไม่มีแหล่งจำหน่าย ย่อมไม่มียาเสพติดที่เข้าไปแพร่ระบาดในสถานศึกษาได้

2.1.2 ปัจจัยด้านตัวบุคคล ที่เชื่อมต่อระหว่างแหล่งจำหน่ายกับผู้เสพในสถานศึกษาซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่ง ทั้งนี้ เพราะสถานศึกษาเป็นสังคมเปิดไม่ใช่นักที่จะนำเขายาเสพติดโดยสะดวก ดังนั้น เท่าที่ประมวลรูปแบบการเชื่อมต่อของการนำยาเสพติดเข้าสู่สถานศึกษา มีดังนี้

รูปแบบที่ 1 ตัวบุคคลในสถานศึกษาเป็นผู้นำเข้า และเป็นผู้ค้าเอง บุคคลประเภทดังกล่าว ได้แก่ บุคคลที่สามารถเข้าออกสถานศึกษาได้โดยหน้าที่ ซึ่งไม่เป็นที่ผิดสังเกต เช่น ครู นักการภารโรง พ่อค้า แม่ค้าที่จำหน่ายอาหารในสถานศึกษา เพื่อนักเรียน หรือแม้กระทั่งตัวนักเรียนเอง เป็นต้น บุคคลเหล่านี้จะนำยาเสพติดเข้าในสถานศึกษา เพื่อนำไปจำหน่ายให้กับผู้เสพในสถานศึกษา ซึ่งถือเป็นผู้นำขายรายย่อย

รูปแบบที่ 2 ผู้เสพในสถานศึกษา ไปซื้อจากแหล่งจำหน่ายภายนอก แล้วนำมาเสพภายในสถานศึกษา และนำไปเสพพร้อมกันกับผู้เสพอื่น ๆ โดยจะซื้อในช่วงเวลาใดก็ได้

2.2 ปัจจัยในด้านอุปสงค์ (Demand) ของยาเสพติดในสถานศึกษา ปัจจัยด้านความต้องการของยาเสพติดในกลุ่มนักเรียนในสถานศึกษา เป็นมูลเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ปัญหาเสพติดในสถานศึกษายังมีอยู่ โดยเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดความต้องการ มีดังนี้

2.2.1 ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางสังคม ได้แก่ ปัญหาเศรษฐกิจ สังคมต่างๆ ที่เอื้ออำนวยต่อการเสพของนักเรียนยังมีอยู่อย่างมากมายในสังคมปัจจุบัน และที่สำคัญนอกจากนี้คือ การดำรงอยู่ของแหล่งจำหน่าย เครือข่ายการจำหน่าย และความสามารถแสวงหายาเสพติดมาเสพได้อย่างง่ายดาย เป็นแรงผลักดันสำหรับนักเรียนที่จะเข้าสู่วงจรนี้มากขึ้น

2.2.2 ปัจจัยของกลุ่มเพื่อน วัยที่กำลังอยู่ในวัยเรียนนั้น ส่วนใหญ่มักอยู่ในช่วงที่เป็นวัยรุ่น ซึ่งเป็นช่วงที่มีเมื่อนใจที่จะใช้ยาเสพติดมากที่สุด ทั้งนี้ เนื่องจากบุคคลวัยนี้ จะมีความเจริญเติบโตทางด้านร่างกายเต็มที่ แต่จิตใจและบุคลิกภาพยังไม่พัฒนาเท่ากับร่างกาย ทำให้จิตใจอ่อนไหว ไม่มั่นคง ใจคอไม่หนักแน่น มีประสบการณ์ชีวิตน้อย ต้องการการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน หรือคิดเพื่อน ชอบทำตามเลียนแบบอย่าง ชอบสิ่งแปลกใหม่ มีพฤติกรรมที่ชอบเสี่ยง มีบุคลิกภาพบางอย่างที่ขัดแย้งกัน เช่น ไม่ต้องการรับผิดชอบอะไรทั้งสิ้น แต่ต้องการเป็นอิสระอย่างเต็มที่ ด้วยบุคลิกภาพดังกล่าวทำให้ยาเสพติด เป็นสิ่งที่สนองตอบความต้องการทาง

ร่างกาย จิตใจของวัยรุ่นได้เป็นอย่างดี วัยรุ่นในทุกประเทศทั่วโลก จึงเป็นกลุ่มที่มีการเสพ และใช้ยาเสพติดสูงสุด เมื่อเปรียบเทียบกับประชากรวัยอื่นๆ

2.2.3 ปัจจัยการสร้างอุปสงค์หรือความต้องการเทียม ในความสำเร็จของกลุ่มผู้ค้ายาเสพติด ที่สามารถขยายตัวเข้าไปในกลุ่มนักเรียนได้นั้น เนื่องจาก สามารถที่จะสร้างความต้องการยาเสพติดให้กับเพื่อนนักเรียน จนกลายเป็นผู้เสพยาเสพติด โดยมีรูปแบบการสร้าง ความต้องการ ได้แก่

รูปแบบที่ 1 การชี้ให้เห็นถึงประโยชน์จากการเสพยาเสพติด เนื่องจาก ปัจจุบันมียาเสพติดหลายประเภท โดยเฉพาะประเภทที่มีการแพร่ระบาดในช่วงไม่กี่ปีมานี้ เช่น ยาบ้า ยาอี เป็นต้น หรือประเภทกระตุ้นประสาทที่ยังไม่ปรากฏโทษพิษภัยอย่างชัดเจน จะมีการชักชวนให้เห็นผลดีของการเสพ ที่สามารถเห็นผลได้ในระยะสั้นหรือเสพใหม่

รูปแบบที่ 2 การชักชวนให้เสพฟรีในระยะแรก ซึ่งจะมีผู้ค้าหรือกลุ่มเพื่อน ที่ใช้ยาอยู่แล้ว ชักชวนให้เสพฟรีโดยไม่คิดมูลค่า เมื่อได้ระยะเวลาหนึ่ง บุคคลดังกล่าวจะ กลายเป็นผู้ซื้อเสพเอง

รูปแบบที่ 3 การขยายระบบจำหน่ายตรงเป็นลูกโซ่ เนื่องจากเมื่อมีการเสพยาเสพติดในกลุ่มนักเรียนเพิ่มขึ้น ผู้เสพก่อนๆ จึงจำเป็นต้องแสวงหายาเสพติด เพื่อสนองความต้องการในการเสพ และด้วยข้อจำกัดเรื่องการเงินที่ไม่สามารถหาซื้อได้ทุกวัน จึงต้องกลายเป็นผู้จำหน่ายอีกคนหนึ่ง และแสวงหาผู้เสพรายใหม่เพิ่มขึ้น เพื่อจะได้นำผลกำไรจากการจำหน่าย มาซื้อยาเสพติดเพื่อเสพเอง หรือได้รับการปันยาเสพติดมาส่วนหนึ่ง วิธีการนี้ ถือว่าเป็นการสร้างความต้องการเทียม โดยการ โฆษณาประโยชน์ของยาเสพติดทางตรง

รูปแบบที่ 4 สังคมข้อมูลข่าวสารในปัจจุบันมีส่วนสำคัญทำให้ยาเสพติด บางประเภท สามารถแพร่กระจายชื่อเสียง เป็นที่รู้จักอย่างรวดเร็ว และเป็นที่ต้องการของผู้เสพ ใหม่ๆ ได้ โดยบางครั้งอาจจะเป็นการรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของการเสนอข่าวสารของฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ต่างๆ

3. การวิเคราะห์สถานการณ์และขอบเขตปัญหาเสพยาเสพติดในสถานศึกษา

จากการประมวลข้อมูลปัญหาเสพยาเสพติดในสถานศึกษาจากแหล่งข้อมูลที่มีอยู่ ปรากฏแนวโน้มของปัญหา ดังนี้

3.1 ประมวลการ จำนวนนักเรียนที่เสพยาเสพติดในประเภทต่างๆ ทั้งประเทศ โดยรวม น่าจะ ไม่เกินร้อยละ 2 ของนักเรียนที่มีอยู่ แต่มีแนวโน้มจะสูงขึ้น หากไม่มีมาตรการรองรับอย่างเพียงพอ

3.2 ยาเสพติดที่แพร่ระบาดในกลุ่มนักเรียน จะผันแปรตามสถานการณ์ปัญหา ในภาพรวม กล่าวคือ หลายปีก่อนหน้านี้ เฮโรอีนมีการแพร่ระบาดมาก แต่ในระยะหลัง ยาเสพติด ประเภทใหม่ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ยากระตุ้นประสาทหรือยาหลอนประสาท บางส่วนเริ่มมี แนวโน้มได้รับความนิยมมากขึ้น หากจำแนกประเภทของยาเสพติดกับระดับชั้นการศึกษาของ นักเรียนจะปรากฏ ดังนี้

3.2.1 กลุ่มนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา และอยู่ในพื้นที่ชุมชนแออัด รวมทั้ง หมู่บ้านชนบท จะมีพฤติการณ์เสพยาเสพติด และยาบ้า เป็นหลัก

3.2.2 กลุ่มนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา อาชีวศึกษา หรือเทียบเท่า ที่มีฐานะยากจนถึงปานกลาง มักจะมีพฤติการณ์เสพยาบ้า เฮโรอีน หรือกัญชา เป็นหลัก โดยยาบ้ามีความสำคัญมากที่สุดในระยะหลังและมีแนวโน้มการแพร่ระบาดมากที่สุด

3.2.3 กลุ่มนักศึกษาระดับอุดมศึกษาหรือเทียบเท่า ที่มีฐานะปานกลางหรือร่ำรวย เริ่มนิยมยาเสพติดจากต่างประเทศที่สำคัญ ได้แก่ เอ็กซ์ตาซี โคลเคน ยาอี แต่ยังคงจำกัดวงแคบอยู่ เนื่องจากปัญหาในด้านราคา

3.3 การเปลี่ยนแปลงวิธีการเสพยาเสพติดของกลุ่มนักเรียน ระยะหลัง จะมีแนวโน้มสำคัญในการผลักดันสถานภาพของกลุ่มนักเรียนจากการเป็นเพียงผู้เสพหรือผู้ใช้ ให้เป็นผู้เสพติดมากยิ่งขึ้น

3.4 ปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา ย่อมมีความสำคัญแยกกันไม่ออก กับปัญหายาเสพติดของสังคมรอบข้าง ซึ่งเห็นได้จากพื้นที่ใด จังหวัดใด มีสถานการณ์ยาเสพติดมากหรือรุนแรง ปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาในพื้นที่นั้นๆ หรือจังหวัดนั้นๆ โดยภาพรวม จะมีปัจจัยเอื้ออำนวยต่อการขยายตัวของปัญหาดังกล่าวตามไปด้วย

จากการศึกษา ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับยาเสพติดในสถานศึกษา สรุปว่า การแพร่ระบาดของยาเสพติดของกลุ่มนักเรียนในสถานศึกษา นับว่าเป็นปัญหาสำคัญ ที่ทุกหน่วยงานต้องร่วมมือแก้ไขอย่างเต็มกำลังความสามารถ เพราะปัญหาดังกล่าว นับวันจะทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น จำนวนนักเรียนที่เข้าบำบัดรักษาในช่วงระยะ 5 ปี ที่ผ่านมามีแนวโน้มสูงขึ้น โดยประมาณ ร้อยละ 80 ของนักเรียนที่เข้าบำบัดรักษาเป็นผู้ป่วยรายใหม่ที่ไม่เคยบำบัดรักษา แสดงให้เห็นว่า มีนักเรียนที่เสพและติดยารายใหม่เพิ่มขึ้นทุกปีและเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ การสร้างความต้องการยาเสพติดให้กับเพื่อนนักเรียนจนกลายเป็นผู้เสพยาเสพติดเป็นสาเหตุสำคัญ โดยมีรูปแบบในการสร้างความต้องการ เช่น การชี้ให้เห็นถึงประโยชน์จากการเสพยาเสพติด การชักชวนให้เสพฟรีในระยะแรก การขยายระบบจำหน่ายตรงเป็นลูกโซ่ รวมทั้ง สังกมข้อมูลข่าวสารในยุคปัจจุบัน

มีส่วนสำคัญทำให้ยาเสพติดบางประเภท สามารถแพร่กระจายชื่อเสียง เป็นที่รู้จักอย่างรวดเร็ว และเป็นที่ต้องการของผู้เสพใหม่ๆ ได้ โดยระยะหลังยาบ้ามีแนวโน้มการแพร่ระบาดมากที่สุด กลุ่มนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับอาชีวศึกษา จัดว่าเป็นกลุ่มเป้าหมายที่มีการแพร่ระบาดมาก อย่างไรก็ตาม หากไม่มีแหล่งจำหน่ายย่อมไม่มียาเสพติดเข้าไปแพร่ระบาดในสถานศึกษาได้

4.2 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับยาเสพติดในจังหวัดหนองคาย

สำหรับข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้ติดยาเสพติดในจังหวัดหนองคาย ด้านการบำบัด รักษา และฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดของจังหวัดหนองคาย มีรายละเอียดจำนวนผู้เข้ารับการบำบัด รักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพจำแนกตามสถานที่ กลุ่มอายุ และสถานภาพผู้ติดยาเสพติด ดังตารางที่ 2-4 ดังต่อไปนี้ (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดหนองคาย, 2547 : 9 - 11) คือ ตารางที่ 2 จำนวนผู้ติดยาเสพติดในจังหวัดหนองคาย ที่เข้ารับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ จำแนกตามสถานที่ที่เข้ารับการบำบัดรักษา และปีงบประมาณ

สถานที่	จำนวนผู้ติดยาเสพติดที่เข้ารับการบำบัดรักษา และฟื้นฟูสมรรถภาพ (คน)	
	ปีงบประมาณ 2545	ปีงบประมาณ 2546
1. ค่ายบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ	473	201
2. โรงพยาบาล (ผู้ป่วยนอก)	99	178
รวม	572	379

จากตารางที่ 2 พบว่า ในปีงบประมาณ 2545 มีผู้ติดยาเสพติดที่เข้ารับการบำบัดรักษา และฟื้นฟูสมรรถภาพ รวมทั้งสิ้น จำนวน 572 คน จำแนกเป็น ผู้เข้ารับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพในค่ายบำบัด จำนวน 473 คน และผู้เข้ารับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ ในโรงพยาบาล จำนวน 99 คน และปีงบประมาณ 2546 มีผู้ติดยาเสพติดที่เข้ารับการบำบัดรักษา และฟื้นฟูสมรรถภาพ รวมทั้งสิ้น จำนวน 379 คน จำแนกเป็น ผู้เข้ารับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพในค่ายบำบัด จำนวน 201 คน และผู้เข้ารับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ ในโรงพยาบาล จำนวน 178 คน

ตารางที่ 3 จำนวนผู้ติดยาเสพติดในจังหวัดหนองคาย ที่เข้ารับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ
จำแนกตามกลุ่มอายุ และปีงบประมาณ

กลุ่มอายุ (ปี)	ปีงบประมาณ 2545		ปีงบประมาณ 2546	
	จำนวน (คน)	คิดเป็นร้อยละ	จำนวน (คน)	คิดเป็นร้อยละ
ต่ำกว่า 15	8	1.40	57	15.04
15 - 19	265	46.33	140	36.94
20 - 24	173	30.24	52	13.72
25 - 29	63	11.01	35	9.23
30 - 34	47	8.22	23	6.07
35 - 39	6	1.05	28	7.39
สูงกว่า 39	10	1.75	44	11.61
รวม	572	100.00	379	100.00

จากตารางที่ 3 พบว่าเมื่อเปรียบเทียบจำนวนผู้เข้ารับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในจังหวัดหนองคาย ในปีงบประมาณ 2545 พบว่า กลุ่มอายุที่เข้ารับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ มากเป็นอันดับหนึ่ง เป็นกลุ่มอายุระหว่าง 15 - 19 ปี คิดเป็นร้อยละ 46.33 รองลงมาเป็นกลุ่มอายุ 20 - 24 ปี คิดเป็นร้อยละ 30.24 และกลุ่มอายุ 25 - 29 ปี คิดเป็นร้อยละ 11.01 ตามลำดับ และในปีงบประมาณ 2546 พบว่า กลุ่มอายุที่เข้ารับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ มากเป็นอันดับหนึ่ง เป็นกลุ่มอายุระหว่าง 15 - 19 ปี คิดเป็นร้อยละ 36.94 รองลงมา เป็นกลุ่มอายุต่ำกว่า 15 ปี คิดเป็นร้อยละ 15.04 และกลุ่มอายุ 20 - 24 ปี คิดเป็นร้อยละ 13.72 ตามลำดับ (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดหนองคาย. 2547 : 10)

ตารางที่ 4 จำนวนผู้ติดยาเสพติดในจังหวัดหนองคาย ที่เข้ารับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ
จำแนกตามสถานภาพ และปีงบประมาณ

สถานภาพผู้เข้ารับการบำบัด	ปีงบประมาณ 2545		ปีงบประมาณ 2546	
	จำนวน (คน)	คิดเป็นร้อยละ	จำนวน (คน)	คิดเป็นร้อยละ
นักเรียน นักศึกษา	267	46.68	215	56.73
เยาวชนนอกระบบ	225	39.33	62	16.36
ข้าราชการ	2	0.35	-	-
เกษตรกร	33	5.77	23	6.07
ว่างงาน	31	5.42	39	10.29
อื่นๆ	14	2.45	40	10.55
รวม	572	100.00	379	100.00

จากตารางที่ 4 พบว่า จำนวนผู้ติดยาเสพติดในจังหวัดหนองคายที่เข้ารับการบำบัด รักษา และฟื้นฟูสมรรถภาพ ทั้งในปีงบประมาณ 2545 และปีงบประมาณ 2546 ส่วนใหญ่จะอยู่ใน กลุ่มของนักเรียนหรือนักศึกษา (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดหนองคาย. 2547 : 11)

จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับยาเสพติดในจังหวัดหนองคาย สรุปว่า จากสถิติ จำนวนผู้ติดยาเสพติด ที่ได้เข้ารับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ ในจังหวัดหนองคายนั้น ทั้งในปีงบประมาณ 2545 และในปีงบประมาณ 2546 พบว่า กลุ่มอายุที่ได้เข้ารับการบำบัดรักษา และฟื้นฟูสมรรถภาพ มากเป็นอันดับหนึ่ง เป็นกลุ่มอายุระหว่าง 15 - 19 ปี ซึ่งในวัยดังกล่าวนี้ ส่วนใหญ่ อยู่ในกลุ่มของนักเรียนหรือนักศึกษา ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สถานศึกษาเอง จำเป็นต้องเร่งรัดการดำเนินงานในทุกด้าน เพื่อป้องกันการใช้ยาเสพติดในกลุ่ม นักเรียน นักศึกษา ซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศในอนาคต โดยต้องมีการดำเนินงาน อย่างเป็นระบบ กล่าวคือ จะต้องมีการวางแผน มีการจัดองค์การ มีการใช้ทรัพยากรหรือแรงจูงใจ ให้แก่ผู้ปฏิบัติงานอย่างเหมาะสม มีการประสานงาน และการประเมินผลการดำเนินงาน โดย ความร่วมมือของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย จึงจะทำให้ปัญหาหายาเสพติดในสถานศึกษาลดลงและ หมดสิ้นไปในที่สุด

5. บริบทของสถานศึกษาที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 3 - 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

หนองคาย เขต 2

5.1 ข้อมูลพื้นฐาน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคายเขต 2 คือ หน่วยงานบริหารจัดการศึกษาที่เกิดขึ้นตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ซึ่งรองรับการกระจายอำนาจ ในด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารบุคคล และการบริหารทั่วไป โดยในพื้นที่จังหวัดหนองคาย ได้แบ่งเขตพื้นที่การศึกษา ออกเป็น 3 เขต ซึ่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 2 มีสถานศึกษาในสังกัดที่ตั้งกระจายอยู่ในพื้นที่ 5 อำเภอ หรือกิ่งอำเภอ ได้แก่ อำเภอโพนพิสัย อำเภอโซ่พิสัย อำเภอปากคาด กิ่งอำเภอรันดาปี และกิ่งอำเภอเฝ้าไร่ มีจำนวนสถานศึกษาในสังกัด รวมทั้งสิ้น 175 แห่ง และจากจำนวนดังกล่าวมีสถานศึกษาที่จัดการศึกษาระดับช่วงชั้นที่ 3 - 4 จำนวน 18 แห่ง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 2. 2547 ข : 6)

สำหรับการบริหารจัดการส่วนที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานเพื่อป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดนโยบายให้สถานศึกษาในสังกัดทุกแห่ง ได้เข้าร่วมโครงการ โรงเรียนสีขาว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้สถานศึกษาทุกแห่ง ปลอดภัยจากสิ่งเสพติด การพนัน การทะเลาะวิวาท และสื่อลามกอนาจาร และได้ริเริ่ม โครงการตั้งแต่ปีการศึกษา 2546 เป็นต้นมา นอกจากผู้รับผิดชอบในการบริหารงานตามโครงการดังกล่าวนี้ โดยตรงซึ่งหมายถึง ผู้อำนวยการ โรงเรียน รองผู้อำนวยการ โรงเรียนผู้ได้รับมอบหมาย หัวหน้าฝ่ายปกครอง และครูผู้รับผิดชอบเป็นหัวหน้าคณะทำงาน โครงการ โรงเรียนสีขาวแล้ว ก็ยังมีประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งถือว่าเป็นตัวแทนชุมชนที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในการเข้ามามีส่วนร่วม กำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์และแผนปฏิบัติงาน รวมทั้ง ทำหน้าที่กำกับ ส่งเสริม สนับสนุน กิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานเพื่อป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา และจากข้อมูลข้างต้น จะเห็นได้ว่า บุคคลทั้ง 5 ตำแหน่งดังกล่าวนี้ ส่วนมีบทบาทสำคัญต่อการบริหารงานเพื่อป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับนโยบาย และวัตถุประสงค์ของทางราชการ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 2. 2547 ก : 2) ดังนั้น การศึกษาและวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัย จึงนำบุคลากรกลุ่มดังกล่าวจากสถานศึกษาที่จัดการศึกษาระดับช่วงชั้นที่ 3 - 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 2 ทั้ง 18 แห่งๆ ละ 5 คน รวม 90 คน มากำหนดเป็นประชากรและกลุ่มตัวอย่างสำหรับการศึกษาวิจัย

5.2 ข้อมูลเกี่ยวกับยาเสพติด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 2 (2547 ก : 19) สรุปข้อมูลนักเรียนกลุ่มเสี่ยง และกลุ่มที่มีพฤติกรรมเสพยาบ้า ในสถานศึกษาที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 3 - 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 2 ที่ทำการสำรวจในปีการศึกษา 2546 เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลในการปฏิบัติงานเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาไว้ ดังตารางที่ 5 ต่อไปนี้

ตารางที่ 5 ข้อมูลนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มที่มีพฤติกรรมเสพยาบ้าในสถานศึกษาที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 3-4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 2 ปีการศึกษา 2546

ลำดับที่	โรงเรียน	จำนวนกลุ่มเสี่ยง (คน)	จำนวนกลุ่มเสพยาบ้า (คน)
1	กุคบบงพิทยาคาร	35	6
2	ชุมพลโพธิพิสัย	85	12
3	เซิมพิทยาคม	43	6
4	นาหนังพัฒนศึกษา	30	3
5	ปากสวยพิทยาคม	32	5
6	ร่วมธรรมานุสรณ์	29	4
7	ราชประชานุเคราะห์ 27	27	3
8	โซ่พิสัยพิทยาคม	38	7
9	โนนคำพิทยาคม	29	4
10	โพนทองประชาสรรค์	25	3
11	ศรีชมภูวิทยา	30	6
12	ปากคาดพิทยาคม	39	6
13	สมสนุกพิทยาคม	28	5
14	หนองยองพิทยาคม	35	7
15	นาดีพิทยาคม	27	4
16	วังหลวงพิทยาสรรพ์	30	5
17	ประชาบดีพิทยาคม	40	7
18	พระบาทนาสิงห์พิทยาคม	35	5
รวม		637	98

จากตารางที่ 5 พบว่า กลุ่มเสี่ยง หมายถึง กลุ่มนักเรียนที่มีพฤติกรรมที่อาจมี โอกาสเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด เช่น มีพฤติกรรมมาเรียนสาย หนีเรียน เที่ยวกลางคืน ดื่มสุรา หรือสูบบุหรี่ เป็นต้น มีจำนวน 637 คน ในกรณีกลุ่มเสพยาบ้า เป็นกลุ่มนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสพยาหรือเคยเสพยาบ้า มีจำนวน 98 คน

จากการศึกษา เรื่อง ข้อมูลเกี่ยวกับยาเสพติด ในบริบทของสถานศึกษาที่จัดการศึกษา ช่วงชั้นที่ 3 - 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 2 สรุปได้ว่า สถานศึกษาที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 3 - 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 2 รวมทั้งผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องร่วมมือกันในการบริหารงานเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม จำนวนทั้งสิ้น 735 คน ดังกล่าว นับว่าเป็นกลุ่มเป้าหมายสำคัญที่ผู้เกี่ยวข้องต้องดำเนินการตามมาตรการอย่างเร่งด่วน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 2. 2547 ก :20)

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

6.1 งานวิจัยในประเทศ

ภาวณิ อยู่ประเสริฐ (2540 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้สารเสพติดของวัยรุ่นหญิง ในกรุงเทพมหานคร โดยได้ศึกษาถึงอัตราการใช้สารเสพติดของนักเรียนวัยรุ่น ปัจจัยคัดสรรที่มีความสัมพันธ์กับการใช้สารเสพติดของนักเรียน และปัจจัยที่มีอิทธิพลในการจำแนกกลุ่มนักเรียนที่ใช้สารเสพติด และกลุ่มนักเรียนที่ไม่ใช้สารเสพติดประชากรที่ศึกษา คือ นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 1,050 คน โดยใช้แบบสอบถาม และการตรวจปัสสาวะร่วมกับแบบสำรวจพฤติกรรมของนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า

พฤติกรรมของการใช้สารเสพติดของนักเรียน บุคคลในครอบครัวและเพื่อน พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 6 ใช้สารเสพติดประเภทสุรามากที่สุด รองลงมา คือ บุหรี่ ส่วนกัญชา สารระเหยและยาบ้า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ใช้มากกว่าชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 6 นอกจากนี้ ยังเป็นที่น่าสังเกตว่า มีนักเรียนบางคนที่เคยใช้ยาอี แต่เลิกแล้ว (ร้อยละ 0.2) และยังมีบางคนที่ยังใช้อยู่เป็นครั้งคราว (ร้อยละ 0.3) เมื่อทำการตรวจปัสสาวะนักเรียน พบว่า มีสารแอมเฟตามีนในปัสสาวะ จำนวน 8 ราย รวมกับนักเรียนที่ใช้สารเสพติดประเภทบุหรี่ และสุรา เป็น 326 ราย และจากการสำรวจความเห็นของอาจารย์ในโรงเรียนนั้น พบว่า มีนักเรียนใช้สาร

เสพติด จำนวน 175 ราย คิดเป็นร้อยละ 16.7 โดยแบ่งเป็นสารเสพติดประเภทบุหรี 153 ราย ยาบ้า 58 ราย สารระเหย 19 ราย และกัญชา 5 ราย

ทางด้านพฤติกรรมการใช้สารเสพติดของบุคคลในครอบครัว และเพื่อนพบว่า นักเรียนที่มีบุคคลภายในครอบครัวใช้สารเสพติด มีจำนวน 601 ราย โดยสารเสพติดที่ใช้ได้แก่ บุหรี สุรา และยานอนหลับ (ร้อยละ 43.4, 38.5 และ 8.1) นอกนั้น เป็นการ ใช้สารเสพติดประเภทยาบ้า กัญชา สารระเหย เฮโรอีน และอื่นๆ ส่วนพฤติกรรมการใช้สารเสพติดของเพื่อนพบว่า นักเรียนที่มีเพื่อนใช้สารเสพติด มีจำนวน 261 ราย โดยสารเสพติดที่ใช้ ได้แก่ บุหรี สุรา กัญชา ยาบ้า สารระเหย และยานอนหลับ

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการใช้สารเสพติดของนักเรียน จากการศึกษาพบว่า เพศ อายุ การพักอาศัย และสัมพันธ์ภาพระหว่างสมาชิกในครอบครัว มีความสัมพันธ์กับการใช้สารเสพติด กล่าวคือ นักเรียนที่ใช้สารเสพติด ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุระหว่าง 18 - 19 ปี พักอาศัยอยู่กับมารดา สัมพันธ์ภาพภายในครอบครัวเป็นแบบต่างคน ต่างอยู่ และมีการทะเลาะวิวาทกันบ่อยๆ ส่วนสถานภาพสมรสของบิดามารดา และสัมพันธ์ภาพของบิดามารดา ไม่มีความสัมพันธ์กับการใช้สารเสพติดของนักเรียน

สำหรับปัจจัยที่นำมาหาความสัมพันธ์ พบว่า ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง ความเชื่อ เรื่องการใช้สารเสพติด ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว การใช้สารเสพติดของบุคคลภายในครอบครัว ภาวะวิกฤติที่นักเรียนประสบ การใช้เวลาว่างที่ไม่มีประโยชน์ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และการใช้สารเสพติดของเพื่อน มีความสัมพันธ์กับการใช้สารเสพติดของนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวและสภาพแวดล้อมบริเวณที่อยู่อาศัย ไม่มีความสัมพันธ์กับการใช้สารเสพติดของนักเรียน

ประดิษฐ์ ตำราญพัฒน์ (2541 : บทคัดย่อ) ทำการศึกษา การดำเนินการป้องกัน และแก้ปัญหายาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น พบว่า ครูส่วนมากมีความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด โดยการศึกษาจากเอกสารและตำรา และครูจำนวนหนึ่งมีความเห็นว่า ขณะนี้โรงเรียนมีปัญหาอยู่ในระดับต่ำ แต่มีแนวโน้มที่สูงขึ้น ส่วนสาเหตุสำคัญของการติดยาเสพติดของนักเรียน เกิดจากการอยากทดลอง มีปัญหาครอบครัว และถูกชักชวน การดำเนินการป้องกันและแก้ปัญหายาเสพติดของนักเรียน ในโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โรงเรียนมีการวางแผน อยู่ในระดับมาก ปัญหาด้านอื่นๆ จะมีปัญหาในด้านบุคลากรมากกว่าปัญหาอื่นๆ และยังพบว่า ปัจจุบัน ปัญหายาเสพติด ได้แพร่กระจายเข้าสู่โรงเรียน ระดับมัธยมศึกษาทั้งสามขนาด คือ โรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่

และเข้าสู่โรงเรียนในที่ต่าง ๆ กัน คือ โรงเรียนที่ตั้งในตัวจังหวัด อำเภอ ตำบลและหมู่บ้าน ทั้งในโรงเรียนที่มีนักเรียนน้อยไปจนถึงโรงเรียนที่มีนักเรียนมาก

ปีฉาบ ศริบุรณ์ (2542 : บทคัดย่อ) ศึกษา เรื่อง สภาพและปัญหาการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร พบว่า มีการใช้บุหรี่มากที่สุด รองลงมาคือ สารระเหย แอมเฟตามีน สุรา กัญชาและเฮโรอีน ตามลำดับ ปัญหาการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษา มีปัญหาระดับปานกลาง ได้แก่ การขาดความร่วมมือจากผู้ปกครองในการแก้ปัญหา ยาเสพติด การได้รับการนิเทศงานป้องกันยาเสพติดจากศึกษานิเทศก์ การดูแลสถานที่ลับตาที่เอื้อต่อการเสพยาเสพติดและประสบการณ์ของครูเกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติด

สมศักดิ์ คณาวราประเสริฐ (2542 : บทคัดย่อ) ศึกษาบทบาทของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย ต่อการแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยศึกษาจากผู้บริหาร โรงเรียน และอาจารย์ที่ปรึกษา พบว่า โรงเรียนมัธยมศึกษา มีการแพร่ระบาดของยาเสพติดเป็นส่วนมาก รองลงมาคือ สารระเหย และกัญชา ตามลำดับ นักเรียนที่ติดยาเสพติดมีทั้งนักเรียนมัธยมต้นและระดับมัธยมปลาย และเป็นนักเรียนชายมากกว่านักเรียนหญิง สาเหตุที่มีการแพร่ระบาดของยาเสพติดเข้าสู่โรงเรียน พบว่า ส่วนใหญ่นักเรียนนำยาเสพติดเข้ามาเอง รองลงมา คือ บุคคลภายนอก และแม่ค้าใน โรงอาหารนำมาจำหน่าย สาเหตุการติดยาเสพติดของนักเรียน พบว่า อยากรอง ปัญหาคอบครัว สภาพแวดล้อม และความรู้ที่ไม่ถึงการณ์ สำหรับการป้องกันยาเสพติดนั้น ผู้บริหาร โรงเรียนจะต้องร่วมมือกับชุมชน ผู้ปกครอง และหน่วยงานราชการ โดยโรงเรียนจะต้องจัดทำแผนป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติด และจัดประชุมชี้แจงแก่ผู้ปกครอง จัดกิจกรรมทางศาสนา และกิจกรรมแนะแนวให้คำปรึกษาแก่นักเรียนที่มีปัญหายาเสพติด จัดอบรมเรื่องปัญหายาเสพติดแก่นักเรียน ครูฝ่ายปกครองของโรงเรียน และต้องออกเยี่ยมบ้านพักอาศัยของนักเรียนเพื่อหาทางป้องกันและแก้ไข รวมทั้ง ครูและนักเรียนจะต้องให้ความร่วมมือกับตำรวจในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

สถิต กุลสอน (2542 : บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยทางสังคมกับพฤติกรรมการเสพยาเสพติดของนักเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดหนองคาย โดยศึกษาจากกลุ่มนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสพยาเสพติดที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษา ในเขตพื้นที่อำเภอหนองคาย จำนวน 126 ราย และศึกษาแนวทางการดำเนินงานป้องกันสารเสพติดในสถานศึกษา โดยใช้แบบสอบถาม ครู - อาจารย์ และผู้บริหาร โรงเรียน ในเขตอำเภอเมืองหนองคาย จำนวน 82 ราย และนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสพยาเสพติด จำนวน 126 คน ผลการศึกษาพบว่า

1. ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 95.24 มีอายุระหว่าง 16 - 18 ปี คิดเป็นร้อยละ 50.79 และพักอาศัยอยู่กับบิดามารดา คิดเป็นร้อยละ 67.46 บิดามารดาประกอบอาชีพเกษตรกรรม คิดเป็นร้อยละ 54.76

2. การวิเคราะห์ปัจจัยทางสังคมกับพฤติกรรมเสพสารเสพติดของนักเรียนขึ้นอยู่กับปัจจัยต่อไปนี้ คือ

2.1 สภาพครอบครัว บิดา มารดา ญาติพี่น้อง เป็นแบบอย่างในการเสพสารเสพติด ผู้ปกครองมีการศึกษาดำ ขาดความรู้ในการเอาใจใส่และดูแลบุตร

2.2 สภาพแวดล้อมของสังคมและชุมชนที่นักเรียนอาศัยอยู่ มีการเสพสารเสพติด

2.3 สภาพแวดล้อมของโรงเรียน เอื้อต่อการเสพสารเสพติด และนักเรียนต้องการให้เพื่อนนิยม

3. สภาพการดำเนินงานการป้องกันการแพร่ระบาดของสารเสพติด พบว่าโรงเรียนดำเนินการ ดังนี้

3.1 แต่งตั้งคณะกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในสถานศึกษา โดยคณะกรรมการมีการประชุมเพื่อวิเคราะห์หาสาเหตุ และแนวทางป้องกันอยู่เป็นประจำ

3.2 มีการจัดทำแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด

3.3 ร่วมกับหน่วยงานอื่นในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชน

3.4 มีการจัดประชุม อบรมครู - อาจารย์ ให้มีความรู้เกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด

3.5 มีการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ความรู้เรื่องยาเสพติดผ่านสื่อต่างๆ ให้กับนักเรียน

4. ผลการศึกษาแนวทางในการป้องกันการแพร่ระบาดของสารเสพติด กลุ่มนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสพสารเสพติด พบว่า การป้องกันการใส่สารเสพติดคือการแก้ปัญหา เมื่อนักเรียนเสพสารเสพติดแล้ว ผู้ปกครองมีบทบาทสำคัญต่อการป้องกันการใส่สารเสพติดในกลุ่มเยาวชนมากที่สุด รองลงมา คือ เพื่อน

กรมพลศึกษา (2543 : บทคัดย่อ) ได้ทำการสังเคราะห์งานวิจัย เกี่ยวกับปัญหาบ้าในสถานศึกษา ซึ่งบริษัทศูนย์วิจัยกสิกรไทย จำกัด เป็นผู้ทำการวิจัยไว้ ทั้งนี้ เพื่อเป็นข้อมูลให้กับผู้บริหารการศึกษาว่า ปัญหาบ้าในสถานศึกษาเป็นอย่างไร โดยการวิจัยครั้งนี้เก็บข้อมูลจาก 3 ส่วน คือ กลุ่มอาจารย์ กลุ่มนักเรียนและกลุ่มผู้ปกครอง โดยทำการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 610 คน จากผู้ปกครองและจากโรงเรียน 66 แห่ง ผลการวิจัยพบว่า

กลุ่มอาจารย์ ร้อยละ 59.9 เป็นอาจารย์ในโรงเรียนสายสามัญ ร้อยละ 64.1 เป็นอาจารย์จากโรงเรียนสายอาชีวศึกษา ข้อมูลที่สรุปออกมาโดยภาพรวม มีความเห็นว่าร้อยละ 64.1 พบว่านักเรียนในโรงเรียนเสพยาบ้า และความเห็นจากกลุ่มอาจารย์อีกส่วนหนึ่ง ร้อยละ 35.9 ให้ข้อมูลว่า ไม่มีปัญหายาบ้าในสถานศึกษา ส่วนสาเหตุร่วม คือ ความอยากลอง โดยมักเป็นเด็กที่ไม่ตั้งใจเรียน การซื้อขายจะซื้อมาจากเพื่อน ซึ่งร้อยละ 37.6 ซื้อมาจากนอกโรงเรียน มีจำนวนน้อยที่ซื้อในโรงเรียน ร้อยละ 12.6 เห็นตรงกันว่า การแก้ปัญหายาบ้าในสถานศึกษา ควรเริ่มต้นที่ครอบครัว

กลุ่มนักเรียนให้ความเห็นเกี่ยวกับการติดยาบ้า โดยนักเรียนร้อยละ 68.2 ชี้ว่าเคยติดยาบ้า โดยมีสาเหตุสำคัญตรงกับกลุ่มตัวอย่างของอาจารย์ คือ นักเรียนไม่ตั้งใจเรียน รองลงมาคือ ซื้อจากเพื่อน การซื้อขายก็ซื้อมาจากนอกโรงเรียน การแก้ปัญหาที่มีความเห็นตรงกันว่าครอบครัวเป็นอันดับแรก รองลงมา คือ กลุ่มเพื่อน และสถานศึกษา

กลุ่มผู้ปกครอง ผลการสำรวจพบว่า ในโรงเรียนมีการเสพยาบ้า ร้อยละ 62.5 สาเหตุของการเสพยาบ้าในสถานศึกษา เกิดจากปัญหาความอยากลอง เป็นประเด็นสำคัญ ผู้ปกครองร้อยละ 54.6 ยังไม่เกิดความกังวลใจกับปัญหายาบ้าในสถานศึกษา ทั้งนี้ ให้เหตุผลว่าได้เลี้ยงลูกอย่างใกล้ชิด จึงไม่กังวลใจในปัญหานี้ ผู้ปกครองยังให้ความเห็นว่า การแก้ปัญหาบ้านั้น สถานศึกษาจะเป็นจุดหนึ่งที่สกัดกั้นปัญหานี้

กองพล สารานุกรม (2543 : บทคัดย่อ) ศึกษา บทบาทของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่มีต่อการป้องกันและแก้ปัญหาการระบาดของสารเสพติดใน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น พบว่า การติดยาเสพติดของนักเรียนในโรงเรียน ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นกับมัธยมศึกษาตอนปลาย ส่วนมากจะเป็นนักเรียนชาย มาจากสาเหตุการอยากลอง เพื่อนชวน และมีปัญหาทางครอบครัว โดยตัวนักเรียนเอง เป็นผู้นำเข้ามาบริโภคในโรงเรียน รวมทั้ง บุคคลภายนอกนำมาจำหน่ายให้นักเรียน ชนิดของสารเสพติดที่ระบวมากในโรงเรียนตามลำดับ คือ ยาบ้า สารระเหย บุหรี่และเหล้า ความรุนแรงของการใช้สารเสพติดคือกลุ่มบุคคลที่ใช้เป็นประจำ ลักษณะของปัญหา มีปัญหาน้อยแต่มีแนวโน้มสูงขึ้น

นวลจันทร์ ทัศนชัยกุล (2544 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การแพร่ระบาดของยาเสพติดในหมู่เด็กและเยาวชน โดยศึกษาถึงปัจจัยทางสังคม ปัจจัยทางสิ่งแวดล้อม ความประพฤติของเยาวชนและสื่อมวลชนว่า มีความสัมพันธ์กับการเสพยาเสพติดของเยาวชนประชากรที่ศึกษา คือ เด็กและเยาวชนที่ได้เข้ารับการฝึกอบรมอยู่ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนในภาคต่างๆ และกรุงเทพมหานคร จำนวน 800 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน และเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ผลการศึกษาวิจัยพบว่า การศึกษาของเยาวชน และการศึกษา

ของบิดามารดา มีความสัมพันธ์กับความรุนแรงในการเสพยาเสพติด คือ บุหรี่ เฮโรอีน สารระเหย และยาบ้า ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว มีความสัมพันธ์กับความรุนแรง ในการเสพยาเสพติด แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับการเสพยาบ้า เฮโรอีน และการสูบบุหรี่ของเยาวชน ย่านที่พักอาศัยและความประพฤติของเด็กและเยาวชน มีความสัมพันธ์กับการสูบบุหรี่ การเสพยาเสพติด การเสพยาเฮโรอีน แต่ย่านที่พักอาศัยและสื่อมวลชน ไม่มีความรุนแรงในการเสพยาบ้าของเยาวชน

จิรพรรณ ทุมพร (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนนทบุรี ผลการศึกษา พบว่า

1. มีการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในโรงเรียน ทั้ง 6 ด้าน คือ ด้านการให้ความรู้และวิชาการ ด้านการสื่อสารประชาสัมพันธ์ ด้านกิจกรรมการป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติด ด้านบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม ด้านการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพ และด้านการติดตามประเมินผล

2. ปัญหาในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในโรงเรียน ส่วนใหญ่มี ปัญหาในระดับน้อยถึงน้อยที่สุด และมีหลายมาตรการที่มีปัญหาระดับปานกลางถึงมาก คือ ขาดงบประมาณสนับสนุนกิจกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ขาดความร่วมมือ ในการปฏิบัติงานในด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ขาดบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ และชุมชนสร้างปัญหาในการดำเนินการป้องกันและแก้ไข ปัญหายาเสพติดในโรงเรียน

กรรณิการ์ ศรีสันต์ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น ผลการศึกษาวิจัยพบว่า

1. สถานศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น มีการปฏิบัติงานป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก 3 ด้าน และระดับปานกลาง 2 ด้าน เรียงลำดับด้านที่มีการปฏิบัติงาน จากมาก ไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการจัดองค์การ และด้านการประสานงาน อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการใช้อิทธิพลและการจูงใจ และด้านการประเมินผล อยู่ในระดับปานกลางตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อระดับการปฏิบัติงานป้องกันและแก้ไข ปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา จำแนกตามตำแหน่ง ระหว่างผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งโดยรวมและรายด้าน ทุกด้าน

มาลัย บึงสว่าง (2545 : บทคัดย่อ) ทำการศึกษา กระบวนการบริหารเพื่อป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ ประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์การ การใช้อิทธิพลหรือการจูงใจ การประสานงาน และการประเมินผล โดยเก็บข้อมูลจากโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 12 โรงเรียน ประชากรที่ศึกษา ประกอบด้วย ผู้บริหาร โรงเรียน จำนวน 12 คน ผู้ช่วยผู้บริหาร โรงเรียนฝ่ายปกครอง จำนวน 12 คน ครูที่เป็นหัวหน้าผู้รับผิดชอบงานป้องกันยาเสพติดในโรงเรียน จำนวน 12 คน และครูที่ทำหน้าที่หัวหน้างานแนะแนว จำนวน 12 คน รวมกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 48 คน โดยใช้เครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 ฉบับ คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และแบบวิเคราะห์เอกสาร เพื่อใช้วิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันยาเสพติด ประจำปีการศึกษา 2544 ของโรงเรียนที่เก็บข้อมูล ได้แก่ แผนปฏิบัติการประจำปี คำสั่งแต่งตั้งของโรงเรียน คู่มือการปฏิบัติงาน บันทึกการประชุมของฝ่ายปกครอง และเอกสาร โครงการป้องกันยาเสพติดในโรงเรียน ผลการศึกษา พบประเด็นปัญหาจำแนกตามกระบวนการบริหาร ได้แก่

1. ปัญหาด้านการวางแผน ลักษณะของปัญหา คือ ขาดการวางแผนที่จริงจังชัดเจน และโครงสร้างกิจกรรมไม่ชัดเจน ไม่ครอบคลุม (ร้อยละ 62.50 และ 46.88)
2. ปัญหาด้านการจัดองค์การ ลักษณะของปัญหา คือ ขอบข่ายงานไม่ชัดเจน และการจัดคณะทำงานไม่เหมาะสม (ร้อยละ 73.53 และ 58.82)
3. ปัญหาด้านการใช้อิทธิพลหรือการจูงใจ ส่วนใหญ่ระบุว่า ไม่มีปัญหา (ร้อยละ 54.35) ส่วนกลุ่มที่ระบุว่า มีปัญหา ลักษณะของปัญหา คือ การขาดการกระตุ้นจูงใจจากผู้บริหาร และขาดเครื่องอำนวยความสะดวก
4. ปัญหาด้านการประสานงาน ส่วนใหญ่ระบุว่า ไม่มีปัญหา (ร้อยละ 60.87) ส่วนกลุ่มที่ระบุว่า มีปัญหานั้น ส่วนใหญ่เป็นปัญหาการประสานงานภายในกับฝ่ายปกครอง ไม่เป็นผล เพราะขาดระบบ (ร้อยละ 72.22) รองลงมา คือ คณะกรรมการปกครองเข้าประชุมไม่ครบ (ร้อยละ 66.67)
5. ปัญหาด้านการประเมินผล ลักษณะของปัญหา คือ ประเด็นการประเมิน ไม่ครอบคลุม ไม่ชัดเจน และการติดตามสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนมีน้อย (ร้อยละ 61.90 และ 40.48)

การจัดลำดับความสำคัญของปัญหา ที่มีค่าคะแนนสูงสุด และรองลงมา 3 ลำดับแรก ได้แก่ ขาดการวางแผนที่จริงจังชัดเจน ขอบข่ายงานและผู้รับผิดชอบไม่ชัดเจน และการติดตามพฤติกรรมของนักเรียนมีน้อย

6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

ทอมสัน (Thompson. 2002 : 2676) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การประเมินผลโครงการป้องกันการติดยาเสพติดในโรงเรียนชนบทของรัฐมินเนโซต้า ตอนใต้ โดยทำการศึกษาเกี่ยวกับการป้องกันการใช้ยาในทางที่ผิด และการใช้สารเสพติด เพื่อกำหนดความแตกต่างของความรู้ การยอมรับตนเอง ทักษะคิดต่อการใช้สารเสพติด และการรักษา ระหว่างกลุ่มที่กำหนดความรู้ ด้านการต่อต้านยาเสพติด และกลุ่มที่ไม่กำหนดความรู้ การศึกษาครั้งนี้ ได้ตรวจสอบผลกระทบเกี่ยวกับเพศด้วย โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจากนักเรียน จำนวน 500 คน จากโรงเรียนชนบท ของรัฐมินเนโซต้า ผลการศึกษา พบว่า นำนักเรียนในกลุ่มที่กำหนดความรู้ ด้านการต่อต้านยาเสพติด มีความรู้เรื่องยาเสพติดสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้กำหนดความรู้ และนักเรียนหญิง จะมีความรู้สูงกว่านักเรียนชาย ผลของการสำรวจทักษะคิด พบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนในกลุ่มที่กำหนดความรู้จะมีการรับรู้สูงกว่า กลุ่มที่ไม่ได้กำหนดความรู้ ดังนั้น ผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ แสดงให้เห็นว่า ในการกำหนดความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด การยอมรับตนเอง ทักษะคิดต่อยาเสพติดและการรักษา ควรจัดอยู่ในโปรแกรม การศึกษาของโรงเรียน โดยมีการประเมิน และแก้ไขหลักสูตรการเรียนการสอน เพื่อติดตามนักเรียนที่ได้รับการฝึกอบรม ตามโครงการต่อต้านยาเสพติด เพื่อให้มีผลในการต่อต้านระยะยาวจนถึงขั้นอุดมศึกษา

ชาร์ลตัน และไวล์ (Charlton and While. 2003 : 32) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการกำหนดนโยบายการสูบบุหรี่ใน โรงเรียนที่นักเรียนมีอายุตั้งแต่ 16 ปีขึ้นไป และอุบัติการณ์การสูบบุหรี่ในประเทศอังกฤษ พบว่า เมื่อย้ายบุคลากรที่สูบบุหรี่ออกจากโรงเรียนหรือวิทยาลัย สามารถลดอัตราการเสี่ยงของการสูบบุหรี่ของนักเรียน ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับการลดอัตราการสูบบุหรี่ของนักเรียน

สต็อกเคย์ (Stokely. 2004 : 6026 - 6027) ทำการศึกษาการประเมินผลการทำงานร่วมกันระหว่าง โรงเรียนและชุมชน สำหรับการป้องกันยาเสพติดในชั้นแรก (An Evaluation of School Community Team for Primary Prevention of Drug Abuse) เพื่อประเมินผลการป้องกันยาเสพติด ซึ่งดำเนินการร่วมกัน โดยโรงเรียนและชุมชน ในรัฐแคลิฟอร์เนีย เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์และแบบสังเกต โดยประเมินจากผลที่ได้รับและวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ผลการวิจัยพบว่า วัตถุประสงค์ที่บรรลุผลสำเร็จสูงสุด คือ การมีส่วนร่วมในการป้องกันยาเสพติดของนักเรียน และผลงานแนะแนวของครูประจำปี ส่วนวัตถุประสงค์ที่ยังจะต้องได้รับการพัฒนา คือ การประชาสัมพันธ์ในชุมชน การมีส่วนร่วมในการวางแผนของนักเรียน และการจัดสรรงบประมาณ

บราวน์ (Brown, 2004 : 3752 - 3753) ได้ทำการศึกษา ความแตกต่างของทัศนคติที่มีต่อ ยาเสพติด และความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติกับความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด ของนักเรียนในระดับ มัธยมศึกษาตอนต้น และตอนปลาย (Differences in Attitudes of Public School Student toward Selected Drugs and the Relationship between these Attitudes and Knowledges) เพื่อศึกษาเกี่ยวกับ ความแตกต่างของทัศนคติ และความสัมพันธ์ที่มีต่อยาเสพติดและความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดของ นักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และตอนปลาย ของ โรงเรียนแห่งหนึ่ง ในรัฐเท็กซัส เครื่องมือ ที่ใช้ คือ แบบสอบถาม ผลการศึกษา พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีทัศนคติที่ดีต่อ ยาเสพติดมากกว่าชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และนักเรียนส่วนใหญ่มีทัศนคติใน ทางลบต่อยาเสพติด ประเภท เฮโรอีน แอล.เอส.ดี. มากกว่าบุหรี่และกัญชา

อดัมส์ และกลีสตัน (Adams and Gleaton, 2004 : 281 - 282) ศึกษาแบบแผนของการใช้ ยาเสพติดของวัยรุ่นหนุ่มสาว โดยใช้กลุ่มตัวอย่างของนักเรียนที่อายุระหว่าง 11 - 17 ปี จำนวน 20,815 คน พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ เคยดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ และร้อยละ 25 เคยดื่มสุรา นักเรียนชายจะดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์มากกว่านักเรียนหญิง นักเรียนชายกลุ่ม ที่มีอายุมาก จะเสพกัญชามากที่สุด ส่วนนักเรียนที่มีอายุน้อยจะติดบุหรี่ และพบว่า เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ ง่ายต่อการเสพติด

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า ในปัจจุบัน ปัญหายาเสพติด เป็นปัญหาสำคัญที่บั่นทอนเด็กและเยาวชนของชาติ ไทยและพหิภยอันเกิดจากการใช้ยาเสพติด นอกจากจะมีผลกระทบโดยตรง ก่อให้เกิดโทษอันตรายต่อร่างกายและจิตใจของผู้เสพเองแล้ว ยังก่อให้เกิดผลกระทบทางอ้อมต่อระบบครอบครัว ระบบสังคม และประเทศชาติ ประกอบกับ ในช่วงระยะ 5 ปีที่ผ่านมา จำนวนนักเรียน นักศึกษาที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด มีแนวโน้มสูงขึ้น โดยประมาณร้อยละ 80 ของนักเรียนที่เข้าบำบัดรักษา เป็นผู้ป่วยรายใหม่ที่ไม่เคยเข้ามาบำบัด รักษา จึงแสดงให้เห็นว่า มีนักเรียนที่เสพและติดยาเสพติดเพิ่มขึ้นทุกปีและเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ สถานศึกษาในจังหวัดหนองคายหลายแห่ง ก็ได้รับผลกระทบจากปัญหายาเสพติด เช่นเดียวกับ สถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สถานศึกษาของจังหวัดหนองคายบางแห่ง มีที่ตั้งติดแนวชายแดน และจังหวัดหนองคาย ยังถูกจัดให้อยู่ในกลุ่มจังหวัดที่มีปัญหายาเสพติด รุนแรง

นอกจากนี้ จากสถิติจำนวนผู้ติดยาเสพติดที่เข้ารับการบำบัดรักษาฟื้นฟูสมรรถภาพ ของจังหวัดหนองคาย ในปีงบประมาณ 2545 และปีงบประมาณ 2546 พบว่า กลุ่มอายุที่เข้ารับ การบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพมากเป็นอันดับหนึ่งนั้น จะเป็นกลุ่มอายุระหว่าง 15 - 19 ปี

ซึ่งวิจัยดังกล่าวนั้น ส่วนใหญ่จะอยู่ในกลุ่มของนักเรียน นักศึกษา และยังมีข้อมูลบ่งชี้ว่า ปัจจุบัน ยาบ้า ซึ่งเป็นยาเสพติดให้โทษร้ายแรงมาก กำลังแพร่ระบาดอยู่ในกลุ่มนักเรียน นักศึกษา ดังนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะสถานศึกษาต้องเร่งรัดการดำเนินงานในทุกด้าน เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาคาการให้ยาเสพติดในกลุ่มนักเรียน นักศึกษา ในสถานศึกษา โดยต้อง มีการบริหารงานเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ กล่าวคือ มีการวางแผน การจัดองค์การ มีการใช้สิทธิพลหรือแรงจูงใจแก่ผู้ปฏิบัติงาน มีการประสานงาน และประเมินผลการดำเนินงาน โดยความร่วมมือของทุกฝ่าย จึงจะส่งผลทำให้ปัญหายาเสพติด ในสถานศึกษาหมดสิ้นไปได้ในที่สุด ซึ่งในการบริหารงานเพื่อป้องกัน แก้ไขปัญหายาเสพติด ในสถานศึกษานั้น ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายต้องตระหนักถึงความสำคัญ มีส่วนร่วม และมีความเข้าใจ ในเป้าหมายและสภาพการปฏิบัติงานที่สอดคล้องกัน แต่อย่างไรก็ตาม ปัจจัยที่ส่งผลให้กลุ่มบุคคล มีความคิดเห็นหรือมีความเข้าใจต่อสภาพการปฏิบัติงานที่สอดคล้องกันนั้น อาจมีหลายปัจจัย และ สถานภาพหรือตำแหน่งหรือบทบาท หน้าที่ที่แตกต่างกันนั้น อาจเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลทำให้ บุคคลมีความคิดเห็นหรือมีมุมมองต่อสภาพการปฏิบัติงานแตกต่างกัน อันอาจเป็นอุปสรรค ต่อความร่วมมือในการบริหารงานได้ โดยมีงานวิจัยหลายชิ้นที่สนับสนุนข้อสันนิษฐานนี้ เช่น ผลการศึกษาของกรรณิการ์ ศรีสันต์ (2545 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษา การปฏิบัติงานป้องกันและแก้ไข ปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น และเมื่อเปรียบเทียบ ความคิดเห็น ต่อระดับการปฏิบัติงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา จำแนก ตามตำแหน่ง ระหว่างผู้บริหาร โรงเรียนและครูผู้สอน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ทั้งโดยรวมและรายด้านทุกด้าน จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานของ การวิจัยในครั้งนี้ว่า บุคลากรในสถานศึกษา ที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 3-4 สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 2 ที่สถานภาพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อระดับการบริหารงาน เพื่อป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพื่อให้ได้ ข้อเสนอแนะนำไปใช้ในการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารงานเพื่อป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติด ในโอกาสต่อไป